Ahmet Sipahioğlu □ **Kavunlu Natürmort**

Kavunlu Natürmort

ahmet sipahioğlu

AYRINTI

AHMET SİPAHİOĞLU

1954 yılında Ankara'da doğdu. Yüksek öğrenimini grafik sanatlar dalında (çizgi-film), İngiltere'de Manchester Polytechnic'de yaptı.
1978-79 yılları arasında, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Sinema-TV Bölümünde araştırma görevlisi olarak çalıştı. 1980 yılından bu yana, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Uygulamalı Sanatlar Bölümü'nde öğretim elemanı olarak çalışmakta.
Şimdiye dek sinema, plastik sanatlar ve edebiyat konularında çeşitli deneme ve çeviriler yaptı. Ayrıca üniversite ders kitapları hazırladı. Çizgi-filmlerinden biri 1984 İFSAK 6. Ulusal Kısa Film Yarışması'nda Büyük Ödülü; 1985 Ankara ODAK Kısa Film Yarışması'nda da Birincilik Ödülü kazandı. Yapımında görev aldığı bir diğer film de 1988 Sedat Simavi TV Ödülü'nü aldı.

"Uzun bir süredir öykü yazıyorum. Nedense onları hep resimli-yazılı olarak düşünüyorum. Öykülerimi çizgi-film haline getirmektense, varsayımsal çizgi-filmlerimi öykü haline dönüştürüyorum. Ya da benim için ikisi de aynı şey. Gerçeklik dediğimiz şey günümüzde büyük ölçüde karikatürleşmekte. Abartılı jestler, mimikler, hızlı hareketler, çığlık ve gürültülerden oluşan bir dünyada yaşıyoruz. Yani; çizgi-filmin kendine özgü evreni ete ve kemiğe bürünüyor gibi... Elinizde tuttuğunuz kitap da bir tür jest. Çabuk okunan, hızlı bir yapıt! Günümüzde geleneksel olarak birbirinden farklı düşünülegelen sanat dallarının birlikte kullanıldığı pek çok kozmetik sanat yapıtı ile karşılaşıyoruz. 'Kavunlu Natürmort' da işte bu türden 'resimli-yazılı-sinemasal-düzyazısal' bir kitap. Resim-yazı melezliğinin ne ölçüde başarılı olduğuna karar vermek ise günümüzün 'okuyucu-izleyici'sine düşüyor."

AYRINTI: 19

KAVUNLU NATÜRMORT
Ahmet Sipahioğlu

Kapak
Ahmet Sipahioğlu

Bu kitabın tüm yayın
hakları Ayrıntı Yayınevi'ne
aittir

Ofset baskıya hazırlık
Renk Yapımevi, Başmusahip Sok. 3/3
Cağaloğlu/İstanbul, Tel: 526 91 69

Baskı
Kıral Matbaası, 527 39 69

Birinci basım
Ocak 1990

AYRINTI
Yayınevi
Başmusahip Sok. 3/4 Cağaloğlu/İstanbul. Tel: 511 70 09

Kavunlu Natürmort

ahmet sipahioglu

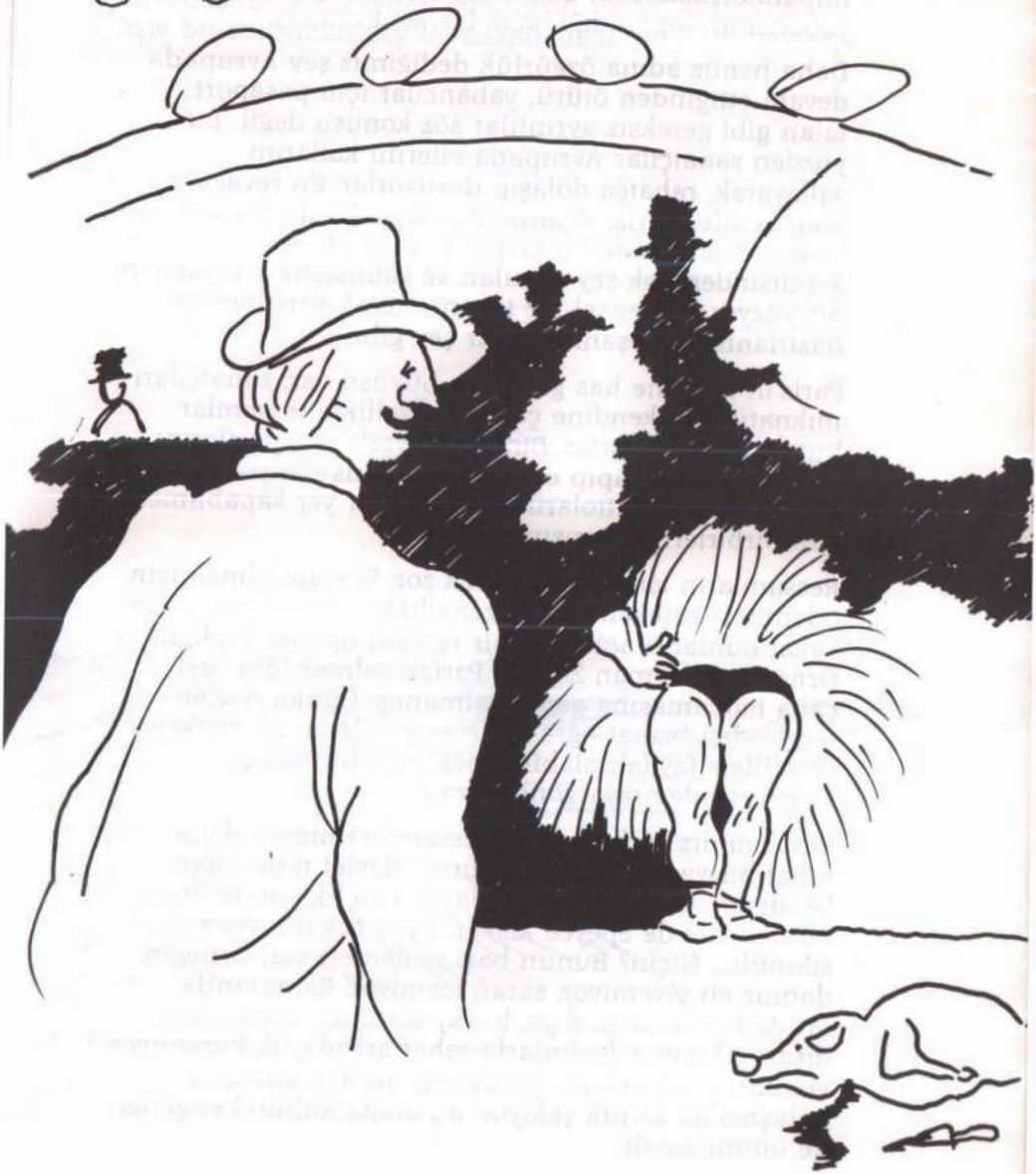

EDEBİYAT DİZİSİ

GÜLÜNESİ AŞKLAR
Milan Kundera
(9.basım)
***
KALECİNİN PENALTI ANINDAKİ ENDİŞESİ
Peter Handke
(2.basım)
***
YÜZBAŞI VE KADINLAR TABURU
Mario Vargas Llosa
(3.basım)
***
BİZ
Yevgeni Zamyatin
***
KESİK BİR BAŞ
Iris Murdoch
(2.basım)
***
YENİ TANRILAR
Alberto Vazquez Figueroa
***
İNFAZA ÇAĞRI
Vladimir Nabokov
***
EVET AMA, BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR Mİ BAKALIM?
Woody Allen
***
AFORİZMALAR
J.Lec Stanislav
***
ÇALI HOROZU
Michel Tournier

Birinci Ressam

Paris 1883

Paris... Avrupa'nın görkemli kültür ve sanat başkenti.

Paris... Cazibeli, kalabalık ve ışıl ışıl bir metropol. Uygar olan ne varsa o sıralar Paris'te bulunuyor. Bir önemli özelliği de çökmekte olan Avrupa ve Asya imparatorluklarının dört bir yanından gelmiş binlerce yabancının toplandığı, açık bir kent olması.

Daha henüz adına özgürlük dediğimiz şey Avrupa'da devam ettiğinden ötürü, yabancılar için pasaport falan gibi gereksiz ayrıntılar söz konusu değil. Bu yüzden sanatçılar Avrupa'da ellerini kollarını sallayarak, rahatça dolaşıp duruyorlar. En revaçta olan kentler Paris, Viyana, Berlin ve Zürih. Fakat Paris başka; O dönemde bu kentte yaşıyor olmak, kendisinden çok şey umulan ve sabırsızlıkla beklenen bir yüzyılı, "evrensel bir insan" olarak karşılamaya hazırlanmakla eşanlamlı bir şey gibi.

Paris'in kendine has garip bir büyüsü var; sanatçıları mıknatıs gibi kendine çekiyor. Özellikle ressamlar burayı pek seviyorlar. Binlercesi yerlerini, yurtlarını terk ediyor, ne yapıp edip kapağı Paris'e atıyor ve kentin sanatçı gettolarında ufacık bir yer kapabilmek için birbirleriyle yarışıyorlar.

Ressamların işi gerçekten pek zor. Ressam olmak için ödenmesi gereken bedel, genellikle hastalık ve sefalet. Fakat bunların arasında bir ressam tipi var ki, ilginç... Örneğin Süleyman Zeyyat; Paris'e gelmek için özel çaba harcamasına gerek kalmamış. Çünkü devlet tarafından "sanat öğrenip, ressam olsun; memlekete ve millete faydalı olabilir" şeklinde bir amaç çerçevesinde oraya gönderilmiş.

Ressamımız Paris'te diğer ressamlara oranla daha rahat bir yaşam sürüyor. Çünkü devlet tarafından kendisine her ay düzenli olarak harçlık gönderiliyor. Bu nedenle de epeyce kıskanılıyor. Fakat ressamımız sıkıntılı... Niçin? Bunun bazı nedenleri var: Örneğin domuz eti yiyemiyor, şarap içemiyor, Ramazan'da orucu bozulmasın diye, bir ay boyunca odasından dışarı çıkmıyor, kadınlarla rahat arkadaşlık kuramıyor vb. Bir de dil sorunu yüzünden meslektaşlarıyla anlaşmakta zorluk çekiyor. Bu arada kültürel engelleri de unutmamalı.

Bir akşam, ressamların uğrak yeri olan Cafe La Rue'de büyük ressam Lautrec'le iki saat boyunca aynı masada oturduğu halde, bir türlü onu tanımıyor. Lautrec'in kim olduğunu ise, resim eğitimini tamamlayıp İstanbul'a döndükten sonra ressam arkadaşı Şeker Paşa'dan öğreniyor. Neyse, öykümüz işte bu Süleyman Bey ile başlamakta.

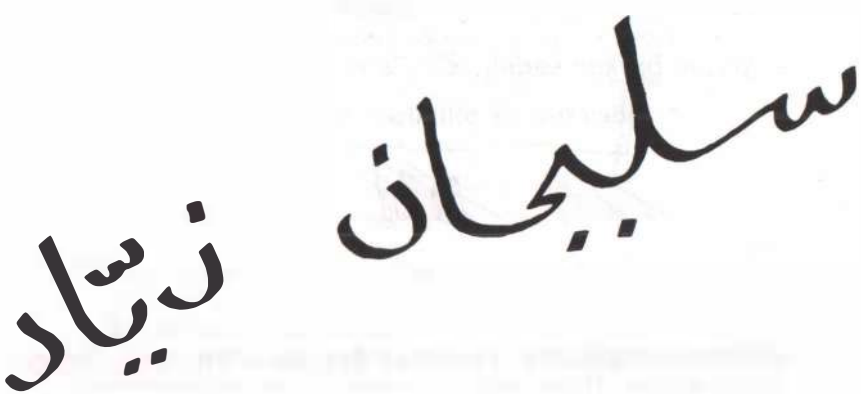

Süleyman Zeyyat, "Kendi Portresi", 1860 -

Süleyman Zeyyat (1860 - ?)

Harbiye çıkışlı ressamlarımızdan. Daha burada öğrenci iken yaver sınıfına atanmış ve savaş ressamı olarak çalışmaya başlamıştır. Şeker Ahmet Paşa ile aynı zamanda Paris'e gönderildi. Bu ikisi hiç geçinemezdi. Eldeki resimlerinden, ağırlıklı olarak natürmortlar yaptığını ve yine kendinden öncekiler gibi dikkatli bir doğa gözlemcisi olduğunu görüyoruz. Döneminin pek tutulan "Fenni Ressam" kavramını ilk kez Süleyman Bey'in ortaya attığı sanılmaktadır. Resim yaparken nesnelerin hiçbir ayrıntısını ihmal etmemek için çaba harcadığını ancak -bilinmeyen nedenlerle- giderek natürmort yapmaktan vazgeçtiğini, sevdiği natürmort konusuna ters düşen ve ne olduğu tam olarak bilinmeyen bir de savaş kompozisyonu yaptığını biliyoruz. Tak Bankası kolleksiyonunda yer alan bir yapıtın altında Süleyman Zeyyat imzası vardır, ancak tarihsizdir. Bazı araştırmacılar aynı dönemde iki Süleyman Zeyyat olduğunu söylemektedirler. Fakat bunu kanıtlamak olanaksızdır. "Tifüs" gibi bazı savaş resimleri de bu ressamımıza mal edilmektedir. Bir türlü bitiremediği "Menazır" adlı yapıt Tak Bankası kolleksiyonunda bulunmaktadır. Delacroix üzerine bir kitap ile, "Netayicül Vukuat" adlı iki eseri daha olduğu sanılmaktadır. Ressamımızın ölüm yeri ve tarihi belli değildir.

Mektuplar ve Düşünceler

"Nezih güzelliklerin eşsiz timsali, atlas tenli, inci dişli ceylanım Nesrin Hanımefendi, sultanım,

Sıhhat ve afiyetinizin ziyadesiyle yerinde olduğunu, göndermek lütfunda bulunduğunuz o kıymetli mektubunuzdan öğrenmiş bulunuyorum. Sağ olunuz, var olunuz efendim.

Hayret doğrusu sultanım... Bu kadarını, inanınız beklemiyordum. Aman Allah'ım o ne metanet, ne cesaret. Sizin bu kadar kuvvetli bir irade sahibi oluşunuz, hasrete dayanıklılığınız, nerede ise -hani sizi yakinen ve gönülden tanımamış olsam- beni artık eskisi kadar istemediğinizi düşündürecek (Allah korusun), ya da bir ayçiçeği gibi yüzünü hasrete çeviren bu büyük aşktan artık sıkıldığınızı zannedeceğim... Değil mi pek kıymetli ceylanım?

Neyse, daha önce bahsini etmiş bulunduğunuz hususu tahkik etmiş bulunuyorum. Her zamanki gibi yine siz haklıymışsınız efendim. Buradaki cins-i latifler asla...

...İkinci mevzuya gelince sultanım; emir buyurmuş olduğunuz üzre, diyar-ı gurbette ve hele menhus hastalıkların doğduğu bu yaz aylarında, kendime pek dikkat ve itina gösteriyorum. Az yiyor, bol bol yürüyüşler yapıyorum. Bu Fransız milletinin mutfağı (elbette bir hayli mübalağalı olmak kaydiyle) çok zengin. Kendilerine has, pek leziz yemekleri var. Fakat kulunuz, hem paramın kifayetsizliği, hem de bazı midevi sebepler yüzünden, bu aylarda sadece KAVUN, o uzun, acaip ekmekler, bir de kokulu peynirden başka bir şeycikler koyamıyorum ağzıma. Ha, pek nadiren de onların Absinte dediği, bizim cennet içkisi rakımızdan alıyorum bir kaç kadehçik... (Tabii affınıza sığınarak)"

Sadeleştirerek dilimize çeviren: Ahmet Sipahioğlu

Bakırköy eşrafından Halil Efendi'nin en küçük kızı olan Nesrin, Süleyman Bey'in çocukluk arkadaşı ve uzatmalı sevgilisidir. Süleyman Bey, Paris'ten döndüğünde dünya evine girmeyi planlamaktadırlar.

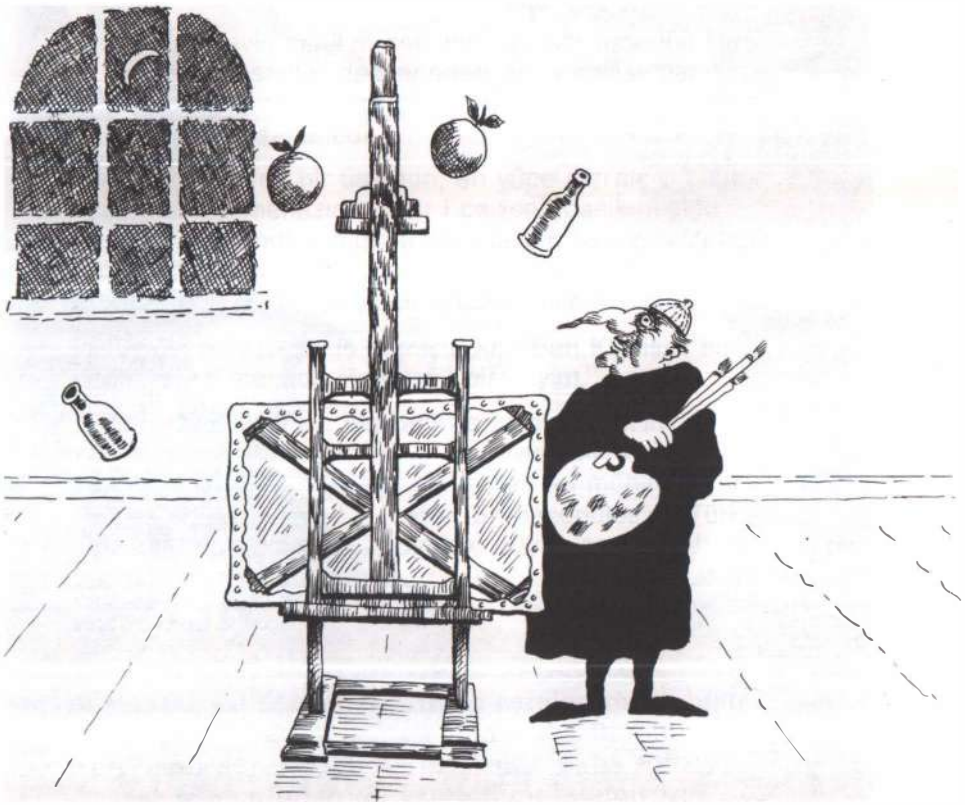

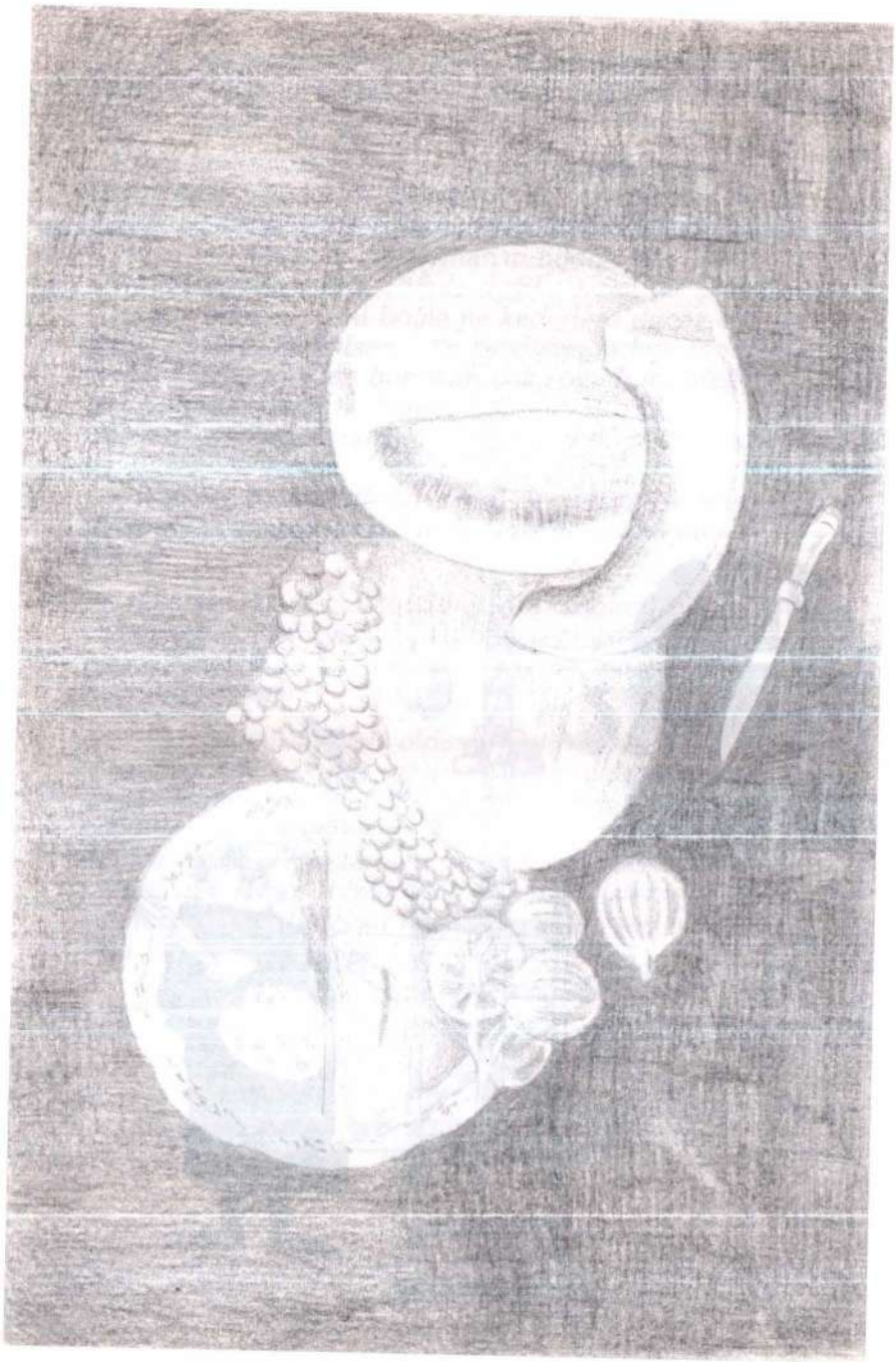
"...Ahh, sizi nasıl özlüyor, nasıl özlüyorum bir bilseniz! Evet, bir bilseniz sultanım. Siz benim aşkımdan da öte, benim sevgili memleketim, şehrimsiniz efendim...

...Fakat korkuyorum Nesrin. İnan çok korkuyorum. Garip, tarif edilmesi imkânsız bir acı, bir pişmanlık var içimde. Evet, biliyorum, sana inanıyorum aşkım. Bana korkma diyorsun, her şey Allah'ın bildiği gibi olur, üzülme diyorsun ama elimde değil... Nasıl bir şeymiş şu resim san'atı? Beni böyle ne kederlere duçar etti, ne hallere soktu. Bir bilsen... En sevdiğim, adeta taptığım ressam Delacroix'ten bile inan çok soğudum. Meğer, hattızatında, bana ve benim milletime ne kadar düşman, ne kadar yabancı... İnan sultanım, buralara geldiğime çoktan pişman oldum ama neylersin. Allah Devletimize ve Milletimize zeval vermesin. Onların uğruna buralarda ter dökmek belki de en büyük ibadet.

Bu diyarlar hiç te methedildiği gibi değilmiş Nesrin'ciğim. Hakkında kötü konuşmak istemem ama, hep o Şeker Paşa yüzünden düştük bu hallere. Bir de hasretlik, cabası.

Ne yapacağımı bilemez oldum Nesrin.. Dün gece -Allah iyiye çıkarsın- çok feci, gayri ahlâki rüyalar gördüm; Kesik kollar, bacaklar, öldürülmeyi bekleyen garip insanlar. Delacroix'in resimleri gibi vallahi. Ben böyle felaket resimleri yapamam. Artık sadece natürmortla uğraşmaya karar vermiş bulunuyorum. İstersen, affına sığınarak, sana bu çeşit resmin nasıl bir şey olduğunu izah etmeye çalışayım..."

DELACROIX, FERNIDAND-VICTOR EUGENE (1798-1863)

Fransız fenni ressamı. Fransız .....de çok faal bir rol oynamış Charles Delacroix'in oğlu. Babası daha sonra .... hükümetinde dışişleri nazırı dahi oldu. Anası da zaten çok köklü ve zengin bir aileye mensuptu. 1816'da Paris'te, Pierre Guerin'in atölyesine intisab etti ve böylece menazır san'atine başlamış oldu. Önceleri, Louvre Müzesi tabir edilen koca bir sarayda, eski ustaların resimlerini taklit ederek işe başladı. Mesela, Venedik Mektebi'ne mensup ressamlardan çok etkileniyordu. Derken, Constable adlı bir İngiliz menazırcısıyla tanıştı ve onun suyla karıştırılarak yapılan bir boyama şeklinden hayli istifade etmeye başladı. 1822 senesinde, ilk eserini Salon tabir edilen bir yerde gösterdi. Resmin adı "Dante ve Cehennemdeki ...." idi.

Delacroix, David denilen eski bir menazır ustasına karşı .... etmiş ve insanlık ideallerinden en önemlisi olan .... idealini en mükemmel bir şekilde resim san'atinde temsil etmiş, bir zat-ı şahanedir.

Romantik denilen bir üslubun, en yüce san'atçısı olarak gösterilen bu menazırcı, tabir i caizse, Klasik ekolün exotizim'ini, kendine has bir orientalizm ile kaynaştırarak, dekoratif olmayan bir .....'nin, basit fakat saf bir grandör'ünü büyük bir muaffakiyetle resmetmiştir.

Delacroix bir keresinde demiştir ki; "Ben Klasisist bir .... değil, siyasi manada Romantik bir ....yim."

1820'lerde Delacroix, Osmanlı'ya karşı Yunan'ın .... kalkıştığı, ... mücadele ve .... harbiyle ilgili resimler yapmaya koyuldu. Mesela, bunlardan en mühimleri; "Sakız Adası ...." ve ".... Lideri Sardanopulos'un Türkler Tarafından .... edilmesi" adındaki büyük eserlerdir."

Süleyman Zeyyat'ın "Büyük Fenni Ressam Delacroix" adlı kitabından. S.3

Yazıdaki bazı sözcüklerin üzeri karalanmış olduğu için ne oldukları anlaşılamamaktadır. Bunun Süleyman Bey tarafından mı; yoksa daha sonra başkaları tarafından mı yapıldığını bilemiyoruz.

Süleyman Zeyyat'ın Delacroix'nın "Sardanapulos'un Ölümü" adlı tablosundan esinlenerek yaptığı bir eskiz.

—Hey güzel Allahım, kafirlerin günahlarına Süleyman kulunu ortak etme Yarabbim!..

—Allah'ım sen bana kuvvet ver. Dayanamıyorum, dayanamıyorum!

Toulouse Lautrec'in kaleminden Paris'te bir Osmanlı ressamı.

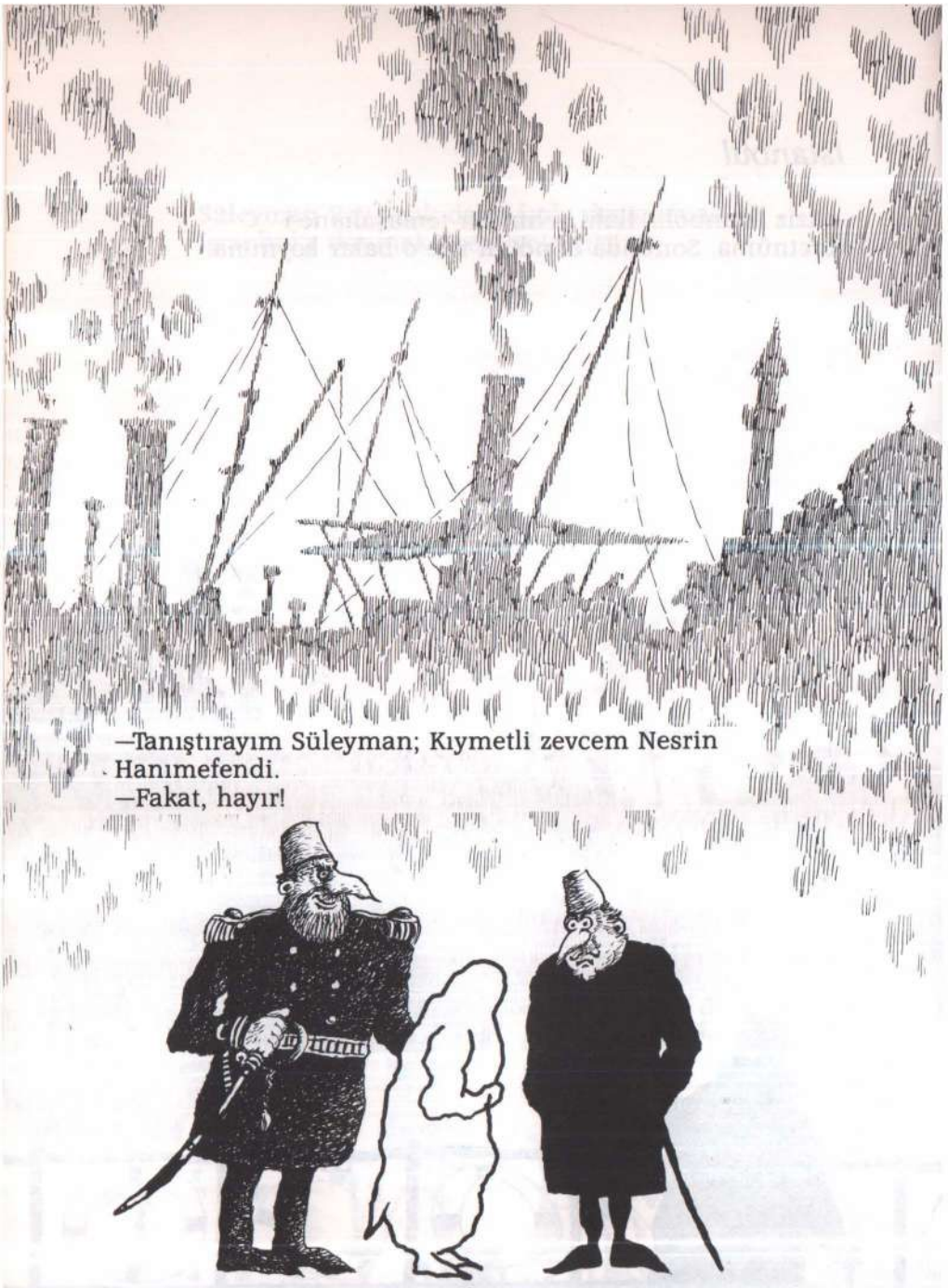
Süleyman Bey artık daha fazla dayanamaz ve İstanbul'a dönmek üzere yola çıkar.

İstanbul

—Aziz İstanbol... İlâhi şehir; Bir temaşahane-i ibretnüma. Sonunda döndüm işte o bakir koynuna.

SüleymanBey'i İstanbul'da Ressam Şeker Paşa, Nesrin ve beklenmedik kötü bir sürpriz karşılar.

Yine Mektuplar

"Nesrin'im benim. Aşkım. Hayatın bana bağışlamış olduğu en büyük hediye. Size nasıl kıymışlar? Nasıl? Nasıl? Nasıl? Sizi kara çarşaflara böyle nasıl sokmuşlar?

Mutlu olmadığınızı biliyorum. Hissediyorum. Şeker Paşa'yı gayet yakından tanırım. Onun gibi haris, ruhen sakat ve acımasız bir mahlukla nasıl yaparsın? Sus lütfen bana bir şey söyleme. Bu mektubuma cevap da istemiyorum. Bırak hep böyle acılar içinde kalayım ve seni daha önceki el değmemiş bir gonca gül olarak hayal etmeyi sürdüreyim. Yazdıklarımı mazur görünüz sultanım. Söylediklerim için beni affediniz. Mektubumu, perişan ve kederlere duçar olmuş, umutsuz bir ruhun son kalp atışları ya da çılgın hezeyanları olarak kabul buyurunuz efendim.

Kulunuz Süleyman."

Bir Monolog

—Şu bizim ressam Süleyman var ya, hani şu Paris'ten yeni gelen; Onu bizim konağa aldıracağım. Resim yapmaya burada devam etsin.
—Siz nasıl uygun görürseniz paşam.

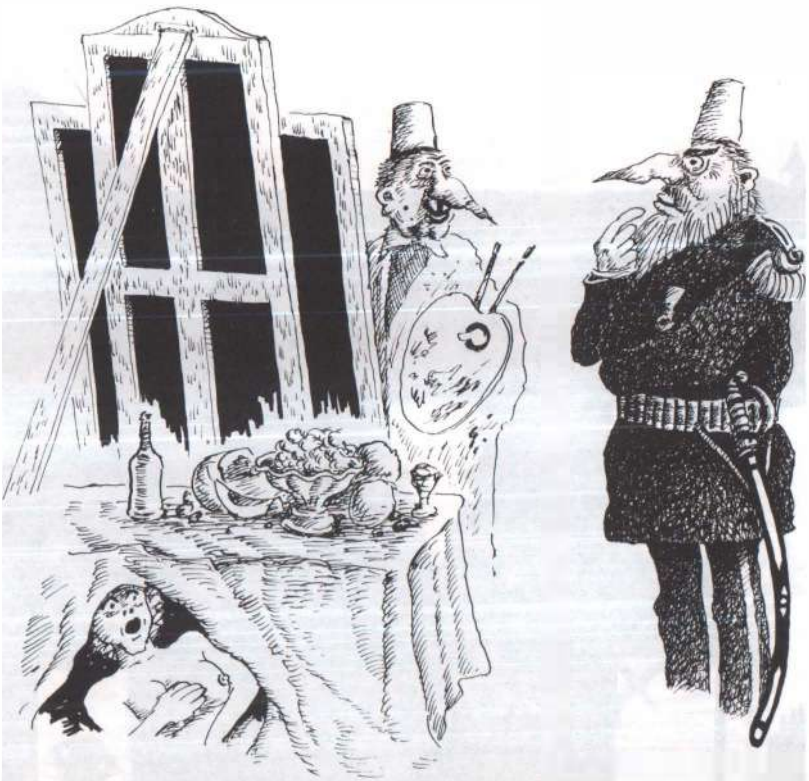

Bir Diğer Monolog

—Umarım stüdyonuzu beğendiniz Süleyman Bey oğlum. Sizin, bilhassa, Frenk'lerin "Natürmort" tabir ettikleri fenni resimler hususunda bir hayli inkişaf etmiş olduğunuzu duyduk. Bu fakirhnede, bize böyle birkaç numune vücuda getirirseniz, İstanbul fenni ressamiye camiası olarak pek memnun kalırız.

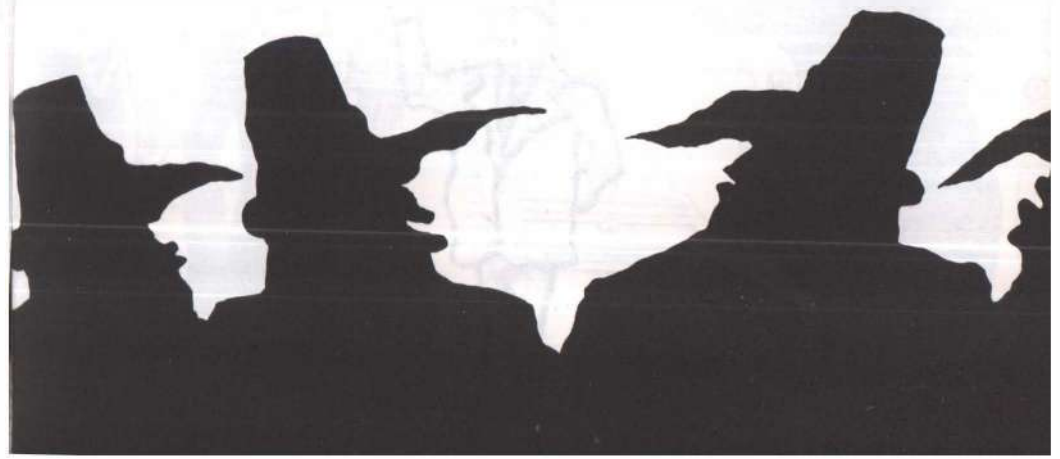
Bir "Nature-Morte"

—Maşallah Süleyman Bey, görmeyeli San'atı nefise-i ressamiyedeki meharetiniz bir hayli inkişaf etmiş.
—Aman, esteğafurullah Şeker Paşa Hazretleri, o sizin teveccühünüz.

Şeker Paşa:
—Efendiler... Süleyman Bey kardeşimizin Paris'te, Acade mie des Beaux Arts'ta almış olduğu reel terbiye anlayışı tesiriyle burada yapıp bize göstermek lütfunda bulunduğu bu natürmort, hakikaten neredeyse metrolojist bir üslubun emsalsiz bir numunesidir.

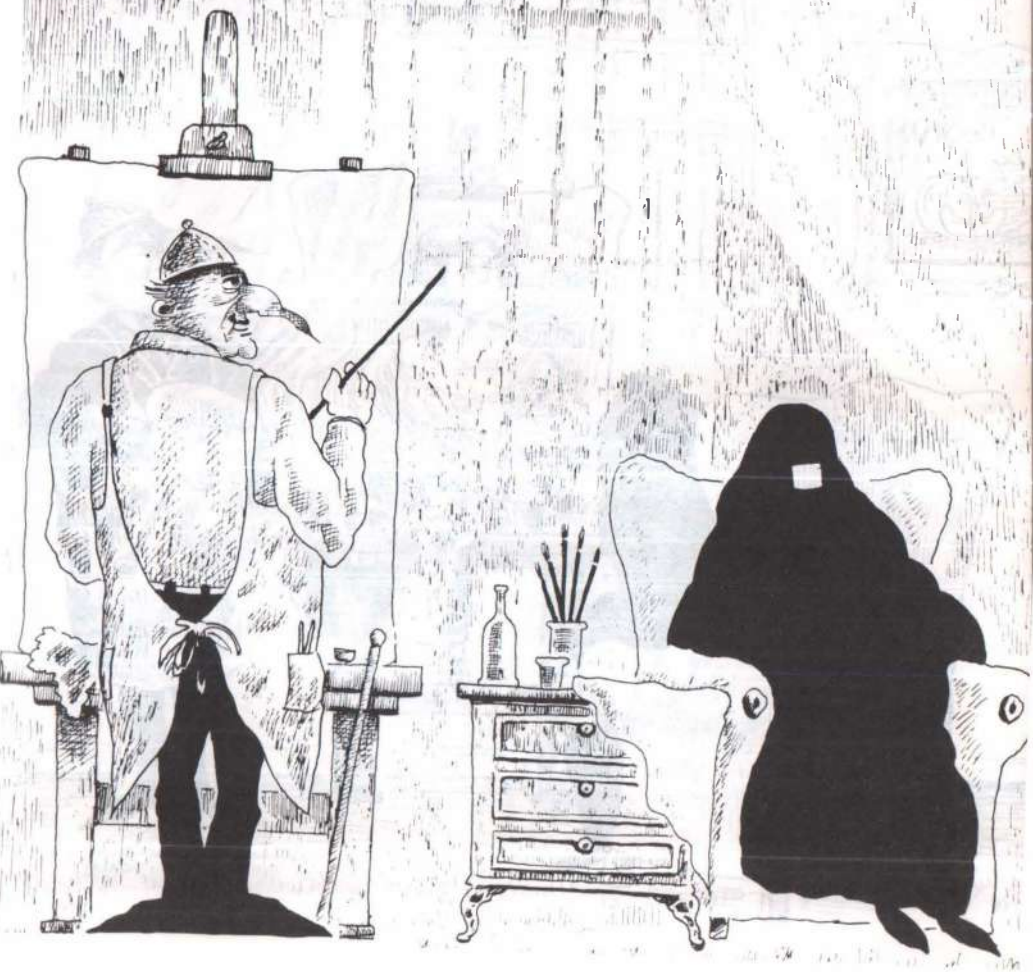
Bir Söylev

"Pek muhterem fenni ressam biraderlerimiz. Bu nacizane hitabette sizlere, Garp fenni resim san'atinde pek önemli bir yer işgal eden, adına Frenk'çe portre tabir edilen bir resim tarzı üzerinde -haddim olmayarak- bir ufak izahatta bulunmak istiyorum... Efendim, bildiğiniz üzre muhtelif dini sebepler muvacehesinde bizde bu tarz bir tasvir hiçbir zaman mevcudiyet bulamamıştır. Çok seneler önce Mühendishanei Berri Hümayun devrinde, portre maksadına matuf bazı fenni tecrübelerde bulunulmuş ise de bir türlü azami miktarda eser meydana getirilememiştir. İşte bu sebeple bizler, eski devirlere ait tarihi şahsiyetlerimizin, atalarımızın çehrelerini bilmemekte, onların hakikatte neye benzediklerini öğrenememekteyiz. Mesela, mümtaz şahsiyet, meşhur Mimar Sinan Efendi Üstadımızın o nurlu çehresi bizim için meçhuldür. Ne kadar yazık değil mi efendiler?

Huzurunuzda bilhassa şunu önemle ihsas etmek istiyorum ki, eğer varlığımızı idame ettirdiğimiz bu alem içinden şöyle bir geçip giden kullar arasından, elbetteki meşhur şahsiyetlerin, mesleklerinde temayüz etmiş ademlerin, gazilerimizin ve bütün sevdiklerimizin portrelerini yapmalı, biz çoktan toprak olduktan sonra, hayat seyahatine çıkacak nesillere bırakmalıyız..."

Bir Portre

—Ah Süleyman Bey!.. Ne kadar da nüktedansınız... İnşallah resimde görülen bu şeyin ben olduğumu iddia edecek kadar ileri gitmeyeceksiniz...
—Aman Sultanım, kalbimi kırıyorsunuz... Hem kendini böyle küçümsemek te nesi?.. Bu elbetteki sizsiniz. Gönlümdeki, aklımdaki, ruhumdaki Siz...

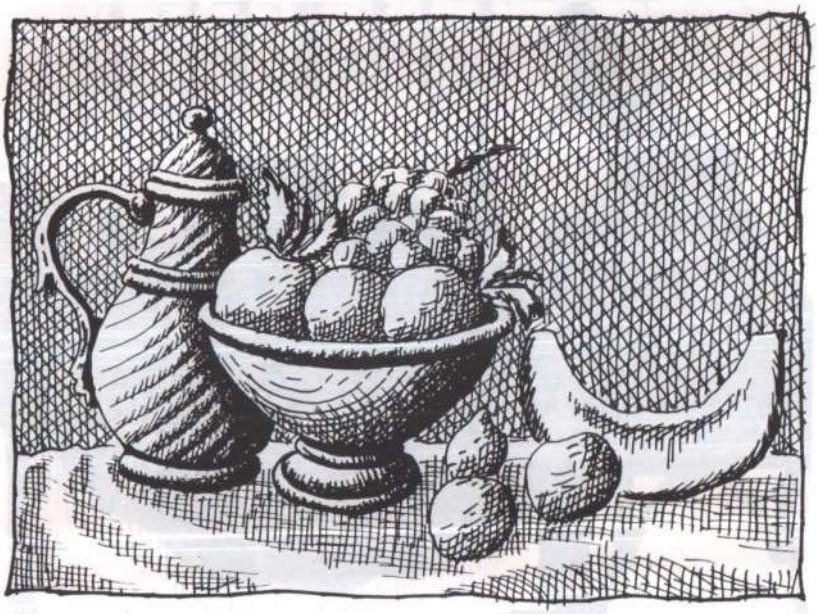
Nesrin Hanım 115×75 cm. İstanbul, Resim-Heykel Müzesi.

Süleyman Zeyyat Problemi

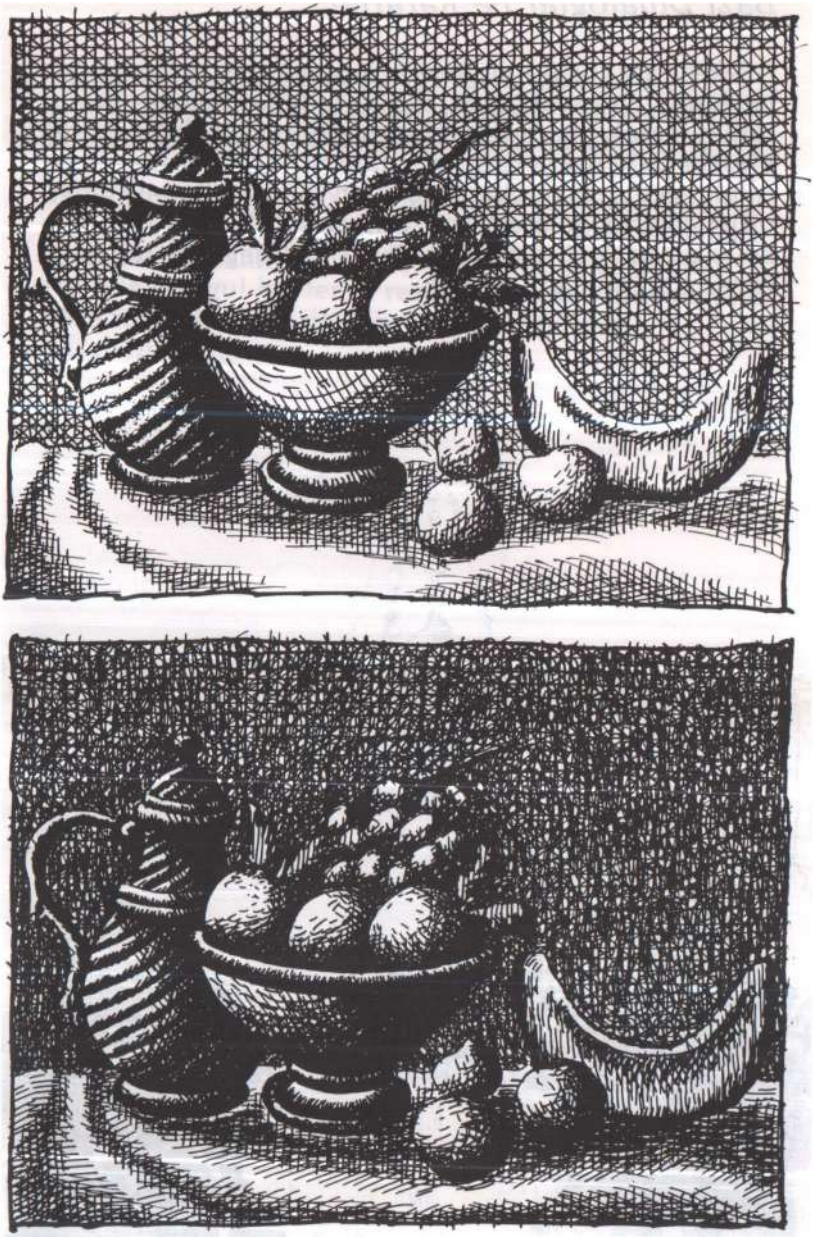
Ressam Süleyman Zeyyat odasında oturmuş, akşam güneşinin aydınlattığı küçük bir masa üzerine özenle yerleştirilmiş bulunan meyve ve sebze kümesini seyrediyordu. Odayı kesif bir çürümüş marul, kiraz, çelik, KAVUN ve lahana kokusu kaplamıştı. Ressamımız birkaç saatten beri hiç kımıldamadan, öylece oturuyor; bir taraftan meyve-sebze yığınına bakarken, diğer taraftan da uzunca bir süredir aklına takılan bir sorunu çözmeye çalışıyordu. Paleti ve fırçasındaki boyalar kurumuş, odaya gece karanlığı çökmeye başlamıştı. Artık meyve ve sebzelerden oluşan NATÜRMORT örneğini görmek olanaksızlaşıyordu. Süleyman Bey, giderek artan bu karanlıkta, içinin tam tersine garip bir ışıkla dolduğunu, hakikate ansızın çok fazla yaklaşmakta olduğunu hissetti ve elinde olmadan ürperdi. Evet, yıllardır kafasını meşgul eden sorun çözülmüş, bir anda uçup gitmişti. Ayağa kalktı ve gidip, pencereyi açtı. Temiz havayı derin nefesler çekerek ciğerlerine doldurdu. Birazdan gidip o saçma sapan salatayı çöpe atacak, tuvalindeki bitirilmemiş resmi de boydan boya beyaza boyayacaktı. Her şeye yeniden başlamak gerekiyordu.

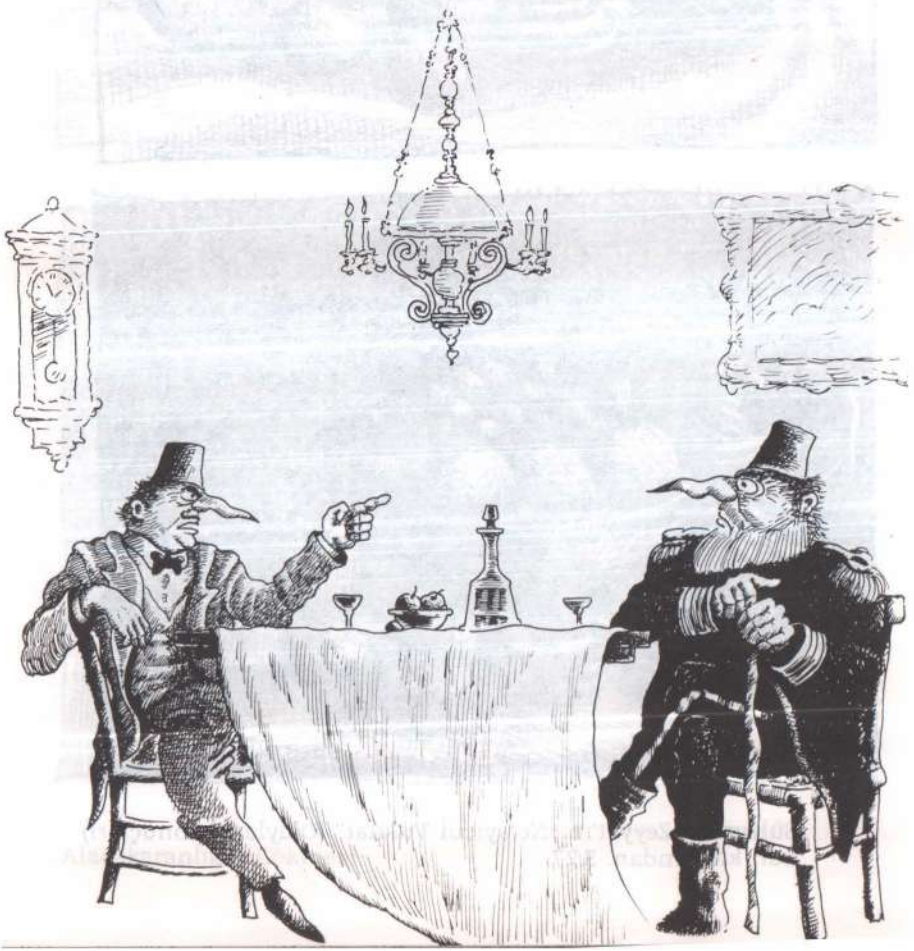
Alacakaranlığın Çökmesi.

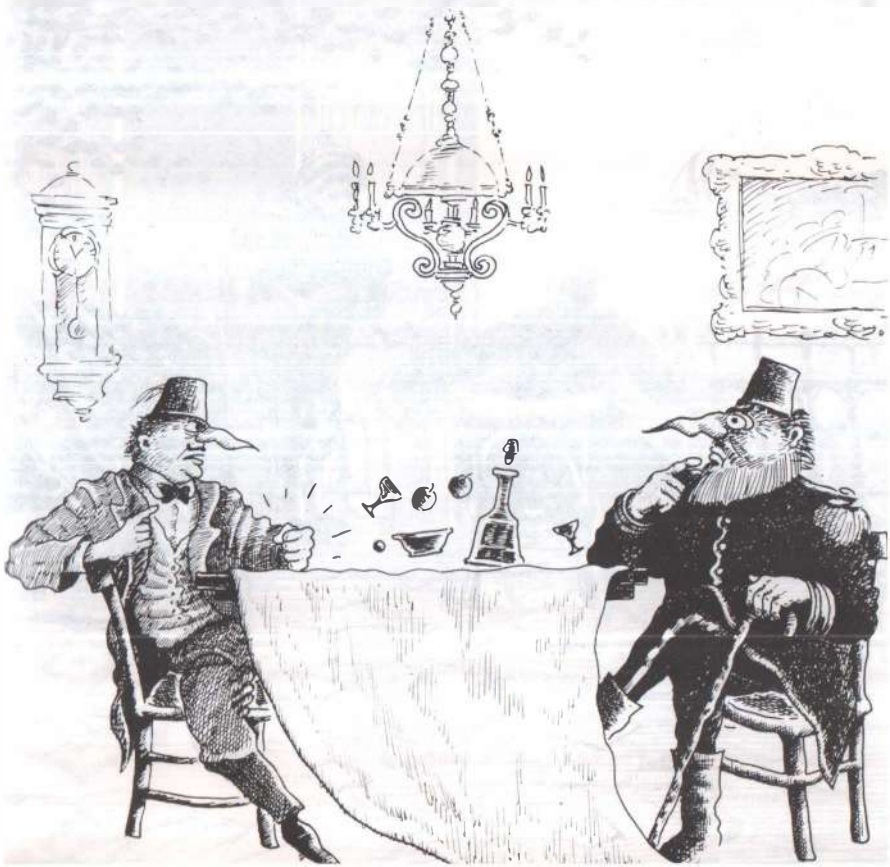
Süleyman Zeyyat'ın "Netayicül Vukuat" (Olayların Sonuçları) adlı kitabından. S.27

Bazı Diyaloglar ve Kararlar

—Şeker Pasa, üstadım; Resim yapmak için inanınız beyhude uğraşıyorsunuz. Resim tatbikatı maalesef millet olarak bizim mizacımıza pek uygun değil. Mesela sizin eserlerinizi ele alalım; Seneler sonra, Allah geçinden versin, siz çoktan toprak olmuşken, birisi çıkacak ve eserlerinizi inceleyecek; O zaman belki de sizi, iyi resim yaptığınız için değil de bilakis, yapamadığınız için övecek.

—Sizin de malumunuz olduğu üzre, şehrimizde alafranga çeşidi fenni resim yapmanın hal ve şartları binbir müşkülat ihtiva eder. Mesela, Galata taraflarındaki kafeşantanlarda dahi Paris'teki asıllarında bulunan o neşeli, mesut havadan eser yoktur. Buralardaki ahali de keza farklıdır; Maazallah, şöyle kendi halinde, bir köşeye oturmuş, önündeki resimle meşgul bir fenni ressam görseler hiç tolerans göstermez, kâfirdir deyu ayakları altına alıp paralamak isterler.

Bunalımlı Günler

Süleyman Bey giderek resim yapmaktan tümüyle vaz geçti. Zamanının çoğunu Boğaz kıyılarındaki salaş meyhane ve kahvelerde geçiriyor; yazılar yazıyordu.

—Nesrin Hanım; duyduğuma göre, bu aralar Süleyman Bey hayli avâre olmuş. Hep Galata etrafında dolaşır, balozlar ve kafeşantanlarda envai türlü rezaleti irtikâp edermiş.
—Yaa!... Vah Vah..

—Bu sefaletin, bu hay huy âleminin fenni resmi nasıl yapılacak Allah bilir...

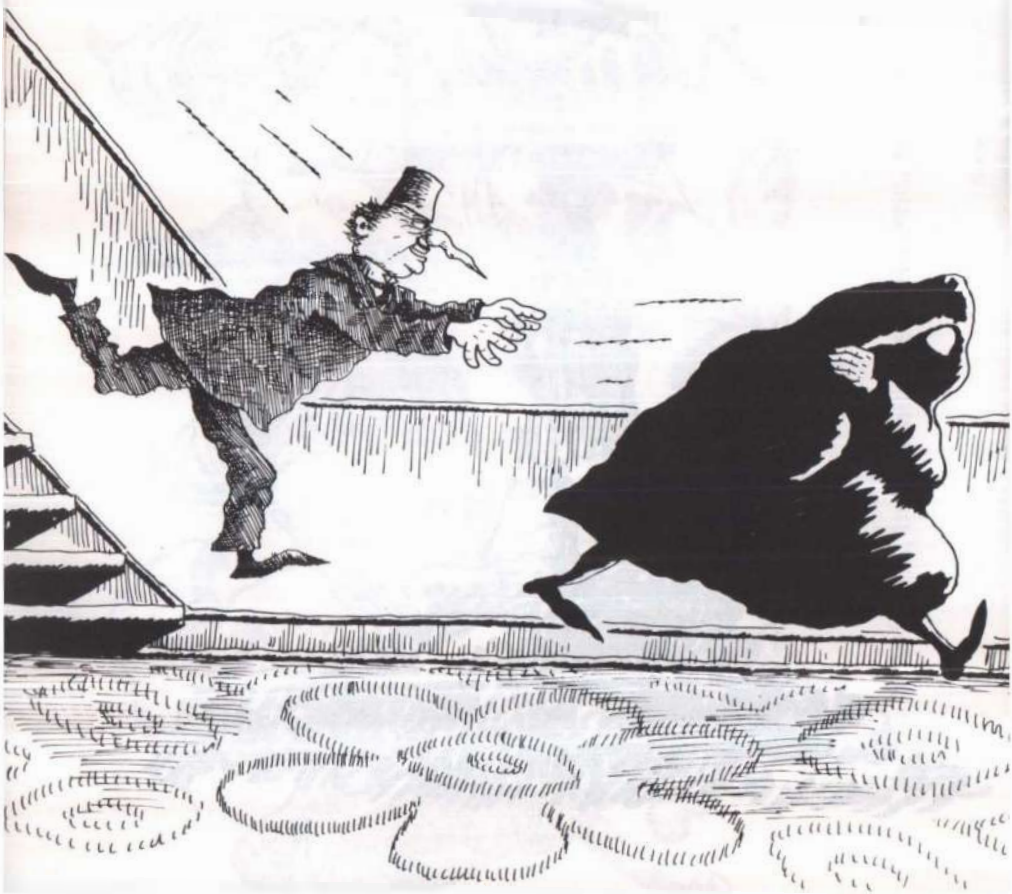
Süleyman Zeyyat'ın "Netayicül Vukuat" (Olayların Sonuçları) adlı kitabından. S.58

Beşeriyetin mütemadiyen mes'ut bir istikbale doğru inkişaf etmekte olduğu şeklindeki nazariye tamamen yanlış... İnsanoğlu böyle fikirleri esasında alemin gayrı kabili telafi bir tarzda fenaya gidişini kabul etmemek için meydana getiriyor.

"Artık seni, bir hayaller sultanı olarak tahayyül edemiyorum Nesrin. Belki de aşk denilen şey bir acz, bir hastalık."

"Birgün sana, hep düşündüğüm, fakat söylemeye cesaret edemediğim bir şeyi teklif edeceğim... Ancak o zaman, ikimiz de muradımıza erip, mesut olabiliriz..."

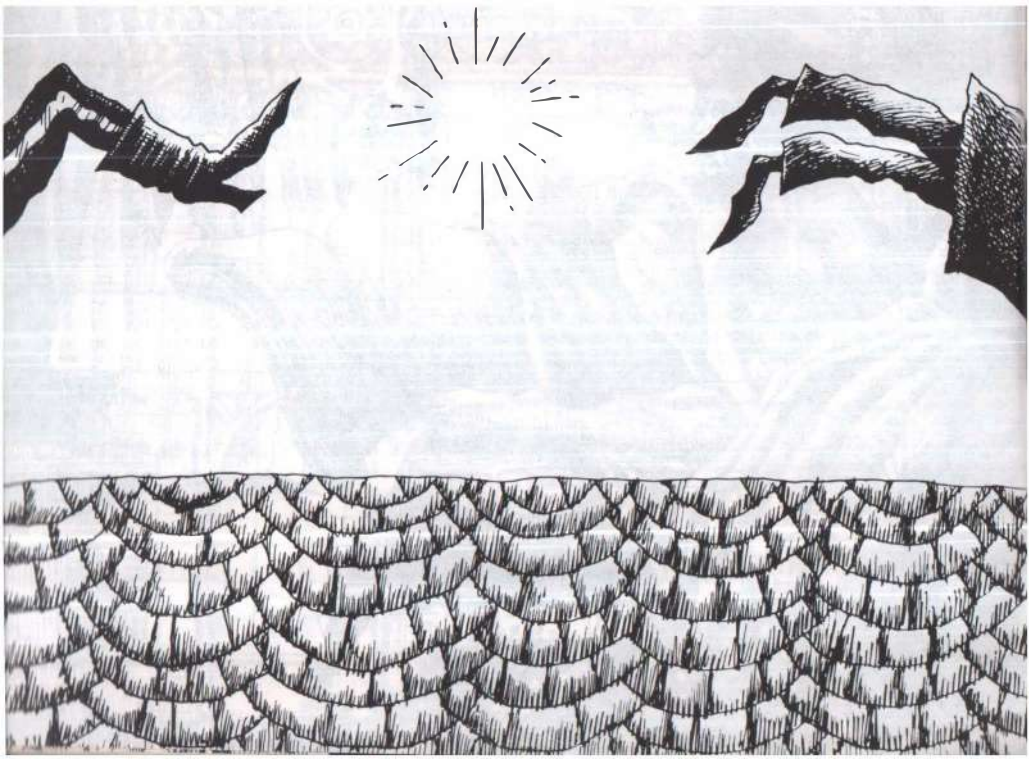

—Allah kahretsin!.. Hepinizden, her şeyden nefret ediyorum, nefret!..

—Gidiniz Süleyman Bey! Eşyalarınızı toplayıp, bu kutsal aile yuvasını derhal terk ediniz! Size teessüf ederiz. Bir daha buralarda, sakın gözümüze gözükmeyiniz!..

Gizli Bir Gerçeğin Aniden Açığa Çıkması
Şeker Paşa, bir akşam İstanbul Menazır ve Fenni Ressamlar Cemiyeti'ndeki bir toplantı sonrası, gece geç vakit eve döndüğünde çok tatsız bir tablo ile karşılaştı.
Süleyman!
Nesrin!
Kocam!!
Şeker Paşa!

Revaç şehvete fartı yasağdır bais,
Haris olur kişi men olunduğu fiile.

Şehvete düşkünlüğün nedeni aşırı yasaktır,
Kişi yasaklanan işe karşı ihtiras duyar.

Kılmış istilâ cihanı hâb-ı gaflet perdesi
Bu hayal âlemi gözden geçirmektir hüner
Nice kara gözleri mahvetti suret perdesi

Süleyman Beyin Kayboluşu

O tarihten sonra Süleyman Bey'i bir daha gören olmadı. Ressamlar Cemiyeti'nden atılmış, resimlerinden çoğu (özellikle natürmortları) Şeker Paşa'nın konağındaki bodrumda kalmıştı. Bir ara Musul'da savaş resimleri yaptığı söylentileri çıktıysa da Süleyman Bey adı çabucak unutuldu.

—Romantik idealmiş!.. Ne Romantik ideali? Hepsi laf-ı güzaf. Ben, şimdiye kadar öğrenmiş olduğum her şeyi sonuna kadar götürdüm. Tabiata aşık oldum; dünya alemi bir çocuk gözüyle görmeye çalıştım; ruhumun en kuytu köşelerine bile nüfuz etmeye çalıştım. Sonunda ulaştığım yer cehennemin ta kendisi: Komik, basit bir cehennem.

Uzun, çok uzun yıllar sonra, İstanbul'un Fenerbahçe semtine ayyaş bir berduş dadandı. Kimseye öyle fiziksel anlamda bir zararı olmamakla birlikte, garip davranış ve konuşmalarıyla çevre ahalisini rahatsız etmeye başladı. Birkaç eski semt sakini bu garip kişinin, çok önceleri Şeker Paşa'nın konağında kalmakta olan, fakat bilinmeyen nedenlerle Paşa tarafından kovulan ressam olduğunu iddia etti. Söylediklerine göre, zavallı adamcağızın böyle perişan ve sefil bir duruma düşmesine bizzat Şeker Paşa neden olmuştu.

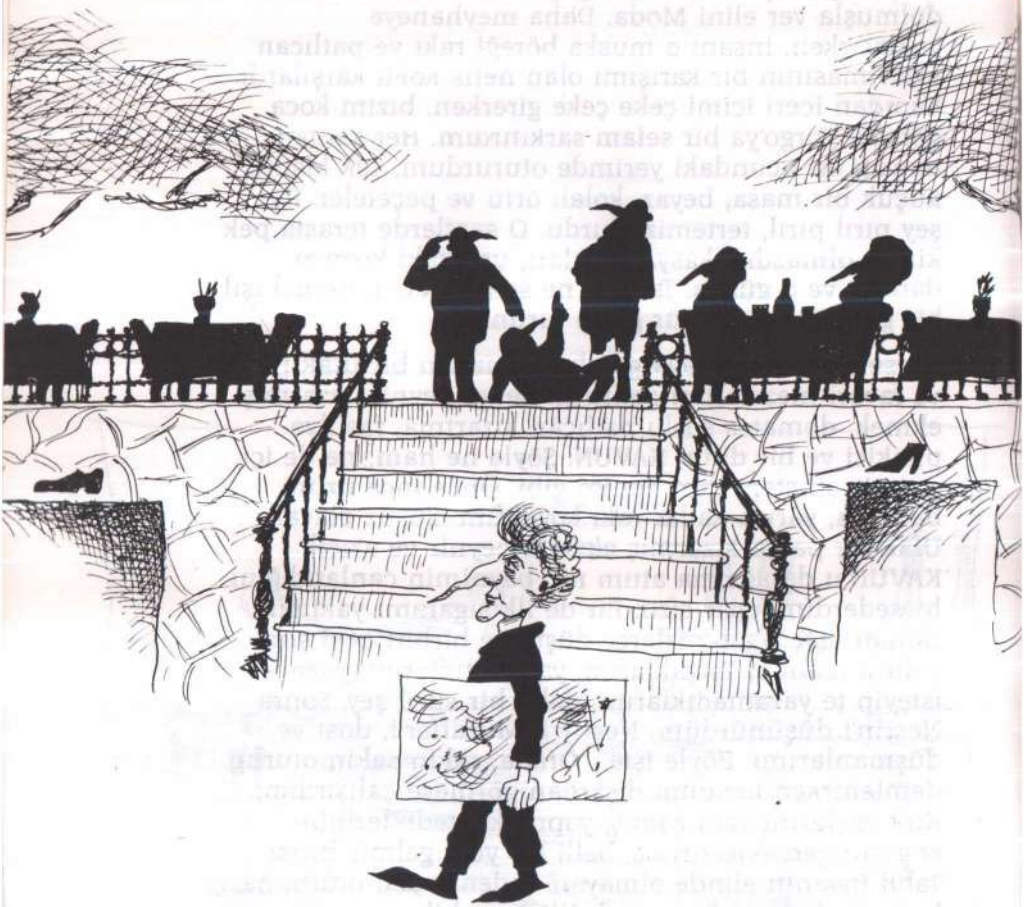
İkinci Ressam

Tabii, siz pek hatırlamazsınız ama o sıralar, Moda'da Yorgo'nun meyhanesi pek popülerdi. Tipik Rum mutfağı. Yaz günleri gazetede işim bittikten sonra 12.15 vapuruyla Kadıköy'e geçerdim. Oradan da dolmuşla ver elini Moda. Daha meyhaneye yaklaşırken, insanı o muska böreği rakı ve patlıcan kızartmasının bir karışımı olan nefis koku karşılardı. Kapıdan içeri içimi çeke çeke girerken, bizim koca göbekli Yorgo'ya bir selam sarkıtırdım. Her zaman, terasın en ucundaki yerimde otururdum. Tek kişilik, küçük bir masa, beyaz, kolalı örtü ve peçeteler. Her şey pırıl pırıl, tertemiz olurdu. O saatlerde terasta pek kimse olmazdı; akasya ağaçları, uzaktaki kırmızı damlar ve o güneş. Tanrım ne sersemletici, ne ışıl ışıl bir güneşti o!.. Bir tür garip turuncu.

Garson bana sormaya gerek duymadan bir ufak rakıyı ve favori mezelerimi getirirdi: Beyaz peynir, kızarmış ekmek, domates soslu patlıcan kızartma, fasulye pilakisi ve bir dilim KAVUN: Şöyle ne ham, ne de içi geçmiş cinsten. Tam benim gibi. Önce ince uzun bardağa, yarıya kadar rakı koyardım. Susuz olacak. Ufak bir parça kızarmış ekmek, peynir ve azıcık KAVUN'u da ağzıma attım mı, beynimin canlandığını hissederdim, cızır cızır. Bir de ilk sigaramı yaktığım zaman, işte o an yüzlerce düşünce birbiri peşi sıra gelirdi usuma; Yazdıklarım, yazmadıklarım, yazmak isteyip te yazamadıklarım, daha bir sürü şey. Sonra Nesrin'i düşünürdüm. Nesrin'i, Muzaffer'i, dost ve düşmanlarımı. Böyle işte... Orada, sakin sakin oturup demlenirken kendimi dışardan görmeye çalışırdım; Kırk yaşlarını yeni aşmış, yapmak istediklerinin çoğunu gerçekleştirmiş, belli bir yere gelmiş birisi. Tabii insanın elinde olmayan nedenlerden ötürü, bazı başarısızlıkları olmuyor değil. Ama bilemez miyiz şu ülkenin halini ve insanı ne hale soktuğunu. İşte sırf o nedenle de yazmak, hiç bıkmadan yazmak ve üretmek zorunda değil mi bizim gibiler?

—Ben de meyhaneci olmak istiyorum Yorgo Abi! N'olur, ben de!

Ressam Muzaffer, eskiden, akademi yıllarında hocası da olan eleştirmen ve yazar beyin düştüğü bu kötü durumu görünce çok üzüldü ve şöyle demekten kendini alamadı:

—Kendini düşürdüğü şu hallere bak. GERZEK...

Muzaffer Görsel (1940-1987)

Tipik Akademi çıkışlı, altmışlı kuşak ressamlarımızdandır. 1940'ta Sivas'ta doğdu. Akademi'de Süren atölyesinde eğitimini sürdürdü. Şarapçı Muzaffer lakabı oradan kalma bir hatıradır. 1965'te, 1417 sayılı kanun uyarınca, devlet tarafından yurtdışı ihtisasına gönderildi. Almanya'da Staatl Hochschule Für Bildenge Künste Berlin'de resim öğrenimi gördü. Burada önce ressam sonrası soyutlama ve daha sonra pop sanatı etkisinde resimler yaptı.

1967-70 arası, bazı Avrupa ülkelerinde resim sanatı üzerine inceleme gezilerine çıktı ve yurda döndü. Daha sonra onu Bilecik'te resim öğretmeni olarak ve kısa bir süre için de İstanbul Akademisi'nde asistan olarak görüyoruz. İçkiye olan aşırı düşkünlüğü nedeniyle bu görevlerini gerektiği gibi sürdüremediği ve çok geçimsiz olduğu bilinmektedir. 1975'lerde İstanbul'a yerleşti ve karısının maddi desteği sayesinde kendisini tümüyle resme verdi. Bu arada yapıtlarında giderek, Yeni Dışavurumcu bir üslubun egemen olmaya başladığını görmekteyiz. Hastalığı sırasında yaptığı resimler, yapıtları arasında en başarısız olanlarıdır. Ölümünden önceki çalışmaları ise daha çok Yeni Dışavurumculuk akımına allegorik bazı göndermeler şeklinde özetlenebilir.

Sonuçta, Görsel'in resim sanatına özgü temel ve yapısal problematikler konusunda yeni bir yaklaşım getirdiği söylenemez. Yine de değeri çok tartışmaya açık bile olsa 70'li ve 80'li yıllar Türk resim sanatına belirli bir soluk kattığı ileri sürülebilir.

Eleştirmen ...'in, "Modern Türk Resmi" adlı kitabından. S.187

Karikatürist Mümin Durmaz'ın fırçasından Muzaffer Görsel.

Sınav Kâğıtları ve Çeşitli Notlar

Ressamımız, daha çocukluk yıllarından itibaren resme karşı büyük bir ilgi duymaktaydı. Akademideki öğrencilik yıllarında ise zorunlu olarak bu ilgi bir tutkuya dönüştü ve daha da kuramsal bir düzeye yükseldi.

1. Romantisizim de tarihsel konuları işleyen sanatçıların en başında E. Delacroix gelir. Büyük devrimcilerden biridir. Resminde hayal gücünün bilgiden, rengin çizgiden daha önemli olduğunu görüyoruz. ?

İlgi alanı değişkendi. Bağnaz bir devrimci olmak istemiyordu.

Arap düşkünü adlı tablosunda, sahralara atların üstündeki sürücüler çok etkili idi. Atların üstündeki Araplar düşecekmiş gibidirler.

Ressam bu tablosunda heyecanlı ve gerçek bir ruh haline sokmak istemiş (!)

Fransız devriminden sonra özgürlük ve yurtsever duyguları alevlenmişti (Neden?!) Güncel olaylara karşı duyarlılık artmıştı.

Tanrı'ya baş vurmaksızın doğrudan doğruya sanatların yansıtmalardır.

F. Goya; yaşanılan kanlı bir realitenin göstericisidir. Ormaşın, gerçekçi bir anlatımla insandan çok hayvan yanıyla gösteriyor.

J. Louis David'ı devrim hükümetinin resmi sanatçısıydı. Devrim yöneticilerinden olan Marat'ı işlemiştir.

Sathi! [redacted]
İyi incelemesin

Natürmort (Ölüdoğa)

Ressam Muzaffer Görsel'in öğrencilik yıllarında tuttuğu notlardan...

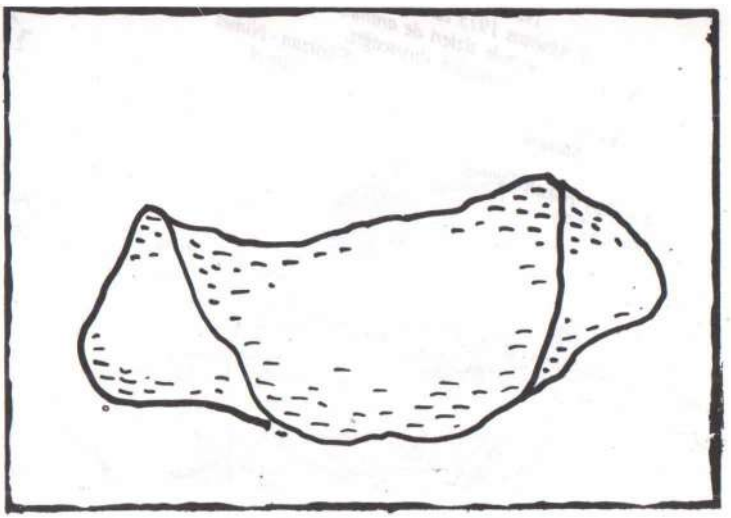
Natürmort ölüdoğa demektir. Bu aslında Fransızca bir sözcüktür. Ben eskiden natürmort'un "ölüdoğa" demek olduğunu bilmiyor ve bu tür resme karşı acayip bir hayranlık duyuyordum. Anlamını öğrenince, bir tuhaf oldum. Garip bir olay... Artık böyle resimleri sevebileceğimi hiç sanmıyorum. Kasap vitrini gibi duruyorlar. Oysa doğa gerçekten ne güzeldir; Tadıyla, rüzgârıyla, kokusuyla... Değil mi?.. Bizim kültürümüzde öyle saçma sapan bir gelenek iyi ki yokmuş. Aferin bize! Biz zaten toplum olarak tabiatı çok severiz...

Bu resimde perspektif yok. Bardak ve meyvalar, tabağın ayakları sanki düşecekmiş izlenimi veriyor. Her yönden bakılarak çizilmiş. Yani; merkezi yana almış. Elma ya da portakal her neyse, meyvalar üzerinde lekesel darbeler var. Genellikle doğal görünümleri bozarak, böyle çok basit formları inceliyor. Sezan zaten Kübist bir sanatçı; Abstre sanatın "a"sına girer yani.

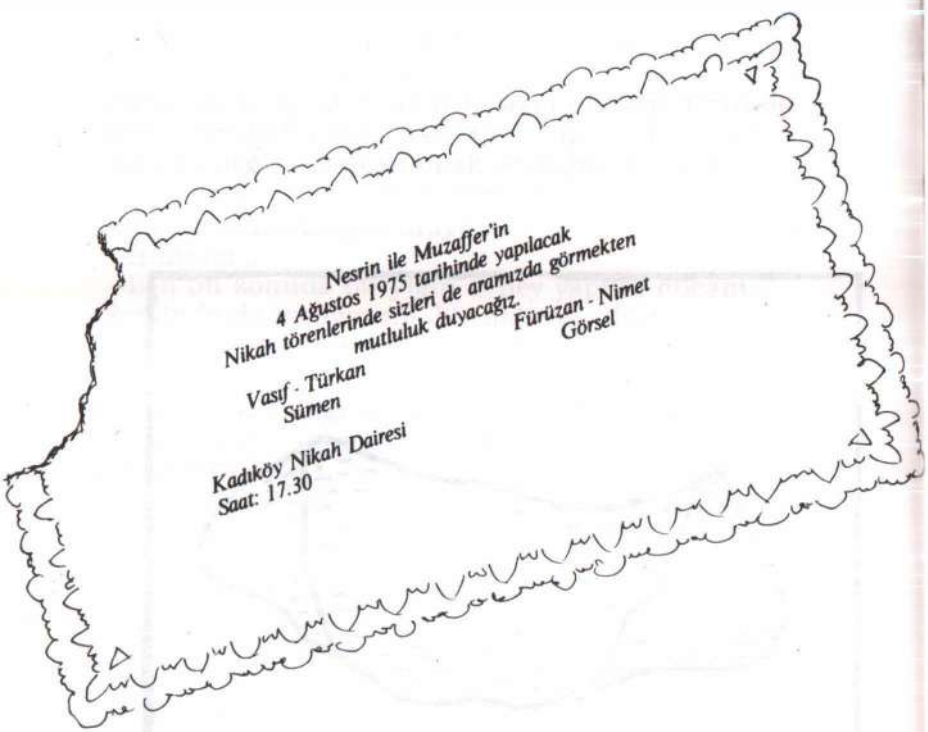
Olanaksız Nesneler

Muzaffer:
—Aslında epeyce düşündüm hocam. Bu, yepyeni bir nesne tasarımı olacak. Anlatmaya biraz çekiniyorum ama eğer zamanınız varsa biraz konuşalım diyorum.
—Hımmmm...
—Yani bu, üzerinde çok uğraştığım bir şey. Yurttaki odamda oturup hep bunu düşünüyorum; Acaba, dörtbir yanından, aynı anda ve farklı perspektiflerden görülebilen bir obje olabilir mi?
—Hımmm...
—Şimdi bunu söyleyince, arkadaşlar Picasso'yu, Kübist'leri falan bana örnek gösteriyorlar. "Zaten bu çoktan yapıldı. Artık yeniden uğraşmaya ne gerek var?" diyorlar ama benim tasarımım apayrı. Yani Kübist falan değil; Yani, öyle, aynı düzlem üzerinde, her perspektif açısını üst üste koyma durumu söz konusu değil. Zaten yapmak istediğim şey salt görünen değil; OLAN bir nesneyi ortaya çıkartmak... Bilmem anlatabiliyor muyum?
—Hımmm...
—Ben bu konuda bir yığın deney yaptım hocam. Sonunda da sanıyorum, bir noktaya ulaştım. Dilerseniz, size bir örnek çizebilirim.
—Hımm...
—Bunun herhangi bir şeye benzememesi şart değil yani... Anlıyorsunuzdur sanırım.
—Hımmm...
—Önemli olan, gerçekten önemli olan, salt tasarımsal bir model olarak algılanabilir olması.
—Yani KAVUN dilimi gibi bir şey!
—Efendim? Anlayamadım hocam...

Şekil 19: Bir KAVUN diimi. (Tüm olası perspektif açılarından aynı anda)

Bu arada Muzaffer, Nesrin adında, babası yedek parça ithalatçısı olan İstanbul'lu bir kızla evlenir.

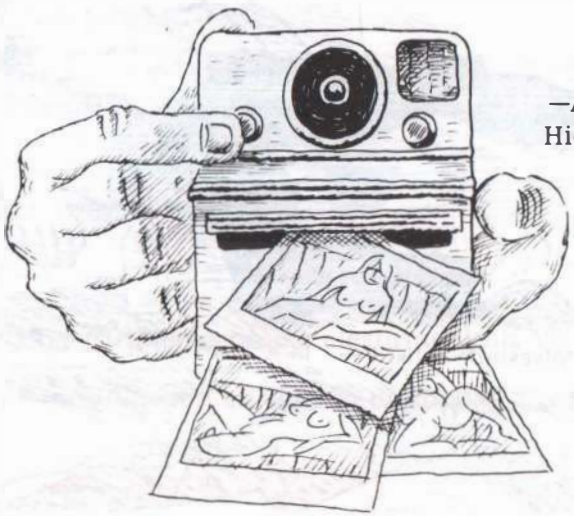

(Nikâh şahitleri Muzaffer'in eskiden hocası olan, günün ünlü bir eleştirmenidir.)

—Hadi sevgilim, bir poz daha...
Bu polaroid makinalar
ne harika şeyler değil mi?

—Yaa... Süper valla...
Ama çok utanıyorum. Bu
fotoğrafları kimse görmeyecek değil mi?..
Söz ver bana.

—Ayıp ettin hayatım..
Hiç öyle şey olur mu?..

Ressam Muzaffer Görsel atölyesinde çalışırken.

Bir Karşılaşma

Eleştirmenimiz bir gün arabasıyla Taksim yönüne doğru gitmektedir.

—Nesrin Hanım!

—Eleştirmen Bey!

Dikkat edilecek olursa eleştirmenimiz VOLKSWAGEN marka bir otomobile binmektedir. Ona göre bu araba hem dünyanın en sağlam otomobili, hem de Alman rasyonalist-determinist dünya görüşünün bir başyapıtıdır.

Z Restaurant

Eleştirmenle Nesrin'in bir rastlantı sonucu karşılaşmaları, aralarında giderek güçlenecek bir ilişkinin de doğmasına yol açar.

—Bir dilim KAVUN almaz mıydınız?
—Hayır. Teşekkür ederim; almayayım...

—Muzaffer beni böyle yerlere hiç götürmez biliyor musunuz? Anlamaz zaten böyle şeylerden. Varsa yoksa meyhane...
—Hımmm...

Sayın Misafirlerimiz,

Restaurant'ımızdan ayrılırken, yanlışlıkla yanınızda çatal, bıçak ve kaşık gibi önemsiz bazı şeyleri unutmuş olabilir misiniz?

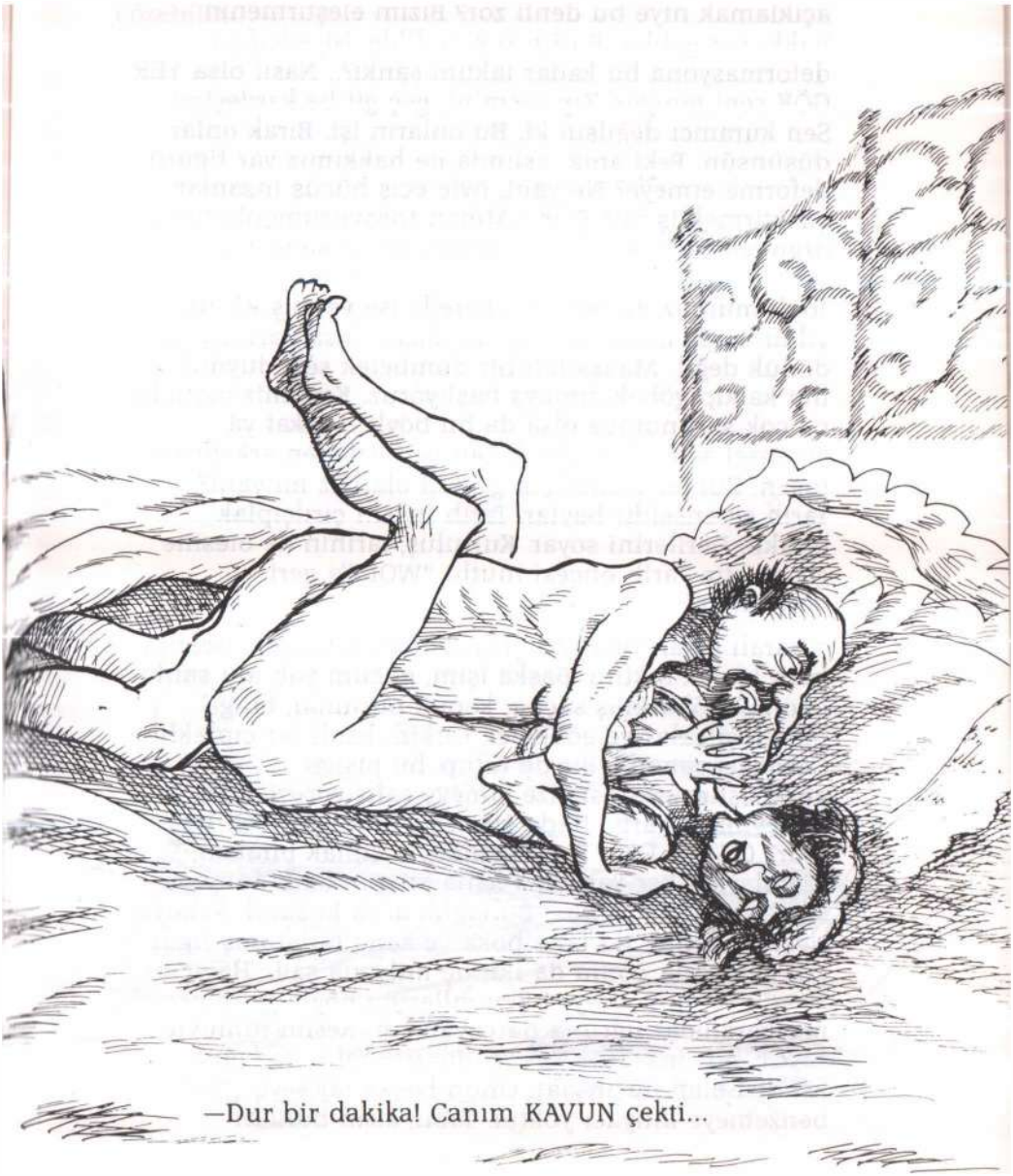
O halde, sizden küçük bir ricamız olacak: Acaba, çıkarken bu gibi önemsiz hatıraları, lütfen vestiyerimizde bu iş için ayrılmış kutuya bırakabilir miydiniz?

Tekrar tekrar teşekkür eder, affınızı rica ederiz.

Saygılarımızla,
Müdüriyet

restorandan bir ayrıntı...

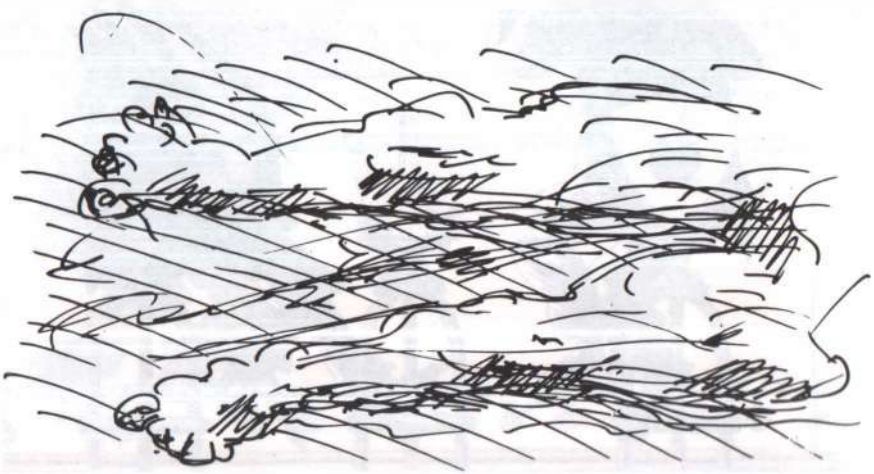
—Dur bir dakika! Canım KAVUN çekti...

Muzaffer Görsel Problemi

"...Deformasyon. Yani ÇARPITMA... Yok, ÇARPITIM. Hayır. Bu da değil. ÇARPITIŞ... Bazı kavramları açıklamak niye bu denli zor? Bizim eleştirmenin hakkı var galiba; Bütün sorun dilde. Niye kafayı deformasyona bu kadar taktım sanki?.. Nasıl olsa YER GÖK seni tanıyor. Yap resmini, geç git be kardeşim! Sen kuramcı değilsin ki. Bu onların işi. Bırak onlar düşünsün. Peki ama, aslında ne hakkımız var figürü deforme etmeye? Ne yani, öyle eciş bücüş insanlar çiziktirmek iş mi? Bizde Alman Dışavurumculuğuna özgü İDE'ler yok ki! Ben şahsen, onlar kadar acı çekmiyorum. İstesem de çekemem zaten. Toplumumuz da öyle. Biz nerede ise yetmiş küsur yıldır savaş mavaş görmedik. Bizim insanlarımız içe dönük değil. Maaşallah bir dümbelek sesi duyduk mu kalkıp göbek atmaya başlıyoruz. Keyfimiz yerinde; ne çok sorunumuz olsa da bu böyle... Fakat ya evrensel acı!.. O acıyla doğan ve filizlenen arketipsel insan. Bunlar bizim için geçerli olamaz mı yani?.. Tarih evrenseldir baylar. Tarih insanı çırılçıplak bırakır. Derilerini soyar. Kurtuluş, tarihin de ötesine geçmektir. Tarih öncesi mutlu "WOLK'a geri dönmektir."

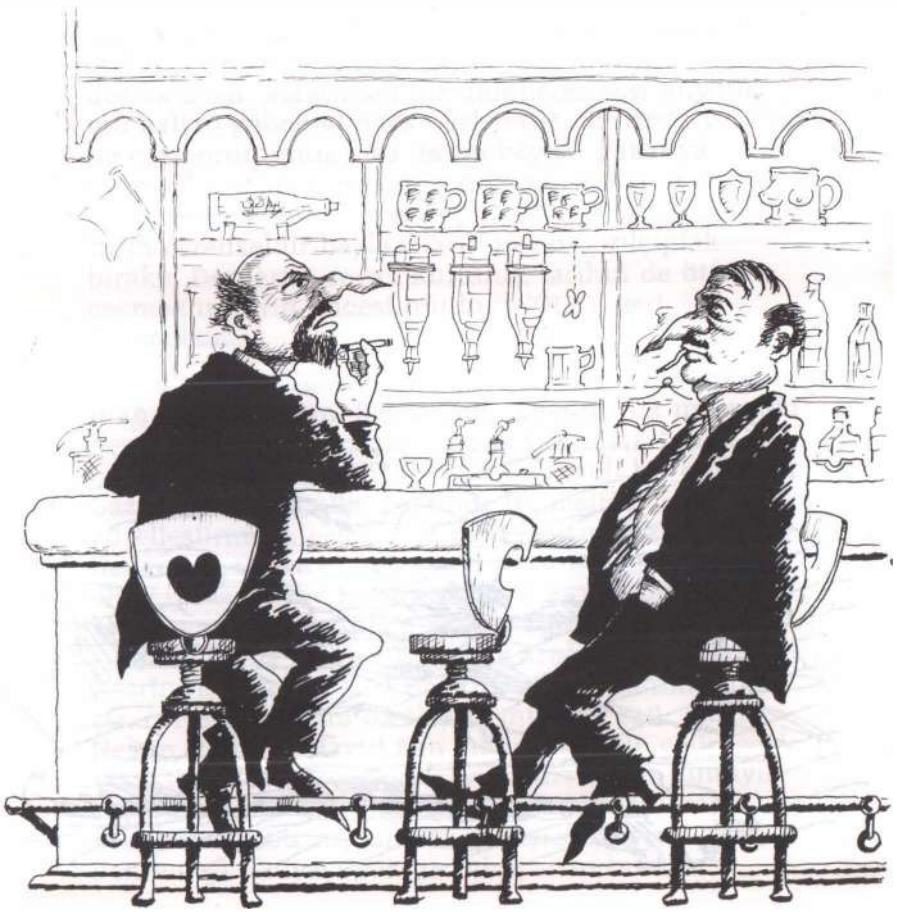
"...Yaralı insan figürleri çiziktirmekten bıktım. Nesrin. İnan ki çok bıktım. Başka işim, gücüm yok mu sanki benim? Dökülmüş saçlar, kopuk burunlar, bıngıl bıngıl kalçalar ve göbekler. Çirkin, kanlı bir çıplaklık: Gazodası sanatı!.. Bir de tutup, bu pisliği güzelleştirmeye, estetize etmeye çalışıyoruz!.. İfadeymiş. Caart!.. İfade etsen ne olur, etmesen ne olur? Ç I Ğ L I K... Evet, bizi böyle çıplak bırakan, aşağılayan, her yanımızı kanatan gündelik dünyaya karşı attığımız çığlık... Bu çığlık artık kusmuk kokuyor Nesrin Hanım. İki tane boka ve kana bulanmış figür çiz, çerçevele, sonra da iki, üç milyona sat!.. Hayır Nesrin Hanım!.. Hayır! Ben yıllarımı böyle gelip geçici maskaralıklar uğruna harcayamam. Resim tümüyle soyut bir inşaattır Nesrin Hanım. Yalnızca kendi kendisi olan bir inşaat. Onun başka bir şeye benzemeye ihtiyacı yoktur. Tabii, sizin bunları

anlamanıza olanak yok. Resim insanların sorunlarını ASLA çözemez bayan... Resim ancak kendi sorunlarını çözebilir..."

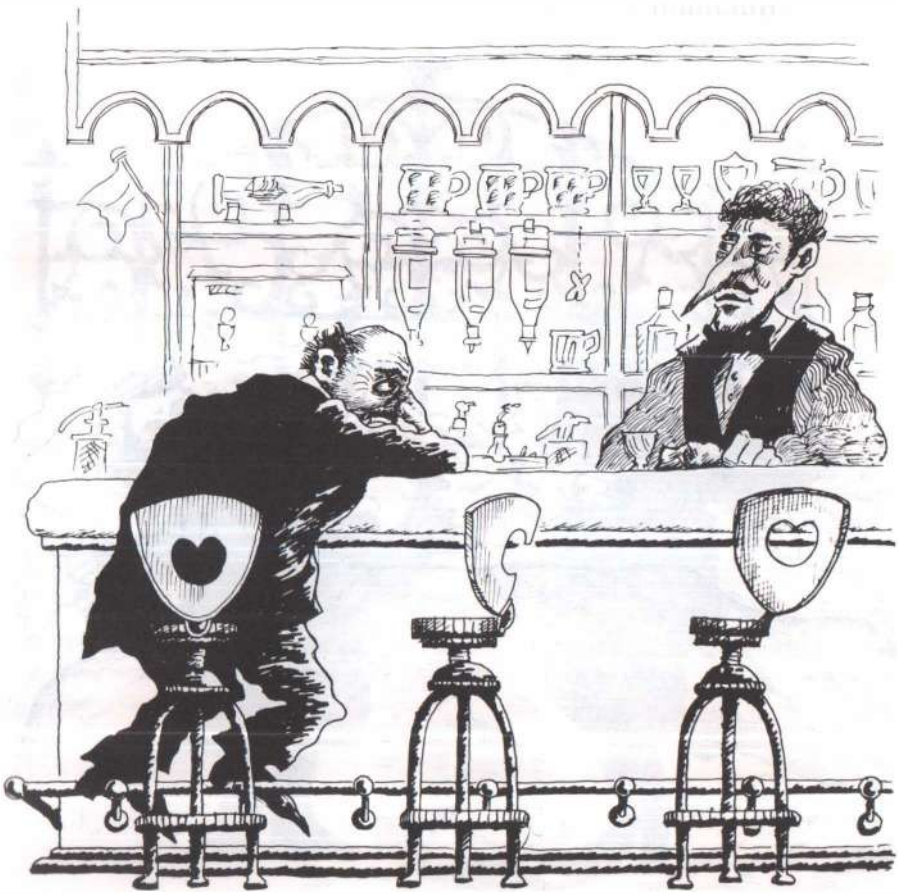
Bar I

—Bizim Muzaffer'in durumu iyice kötüleşti azizim... Paldır kültür resim yapıyor. Bir de küstahlaştı ki hiç sorma; yaptıklarını bayağı matah bir şeyler sanıyor. Ona birisinin şunu anlatması lazım: Resme ilişkin sorunları, işin felsefesini tümüyle gözardı etmekle bir yere varılamaz... Asıl önem taşıyan şey yapmaktan çok, yapmak üzerine DÜŞÜNMEK...

Bar II

—Tabii bu arada, şunu da eklemek gerek: Bazı arkadaşlar, resim ve resmin sorunları üzerine düşünmekten, giderek resim yapamaz hale geliyorlar. Örneğin, bizim Yılmaz gibi... Oda işin öbür kutbu. Tabii bu kez ne oluyor efendim? Sanatçı tümüyle kendi içine çekiliyor ve bir şey üretememenin sıkıntısı içinde ona, buna Bok atmaya başlıyor...

—Biliyor musun sevgilim, son zamanlarda bizim Muzaffer'in durumundan bayağı endişe etmeye başladım. Valla bu yakınlarda tam süper manyak biri oldu çıktı... Eskiden, yalnızca içki içerdi mesela; ama şimdilerde hap, falan ne bulursa yutuyor. Geçen gece baktım, deodorantı almış ağzına sıkıyor... Yazık oldu, halbuki sana hediye diye almıştım. Her neyse işte, herife şunu anlatmaya çalışıyorum: Yahu, sana ne tür resim yapman gerektiğini ben öğrettim. Gayet basit şekerim: Tuvalini önce yedi, sekiz parçaya bölersin; sonra herbirini değişik değişik boyarsın. Aslında çok basit. Ama adama anlatamıyoruz bir türlü...
—Hımmmn...

—Seni de alalım bizim kooperatife Muzaffer.
—Valla şu aralar durumum sıkışık Hocam...
—N'olucak canım!.. Bir iki resim sattın mı giriş parasını çıkarırsın. Gerisi de kendiliğinden gelir.
—....
—Sen Nesrin'le yine de bir konuş.
—Bu kooperatifin ismi nedir Hocam?
—Sınırlı Sorumlu Sanatçılar ve Eleştirmenler Kooperatifi.
—Yaa... Güzel.

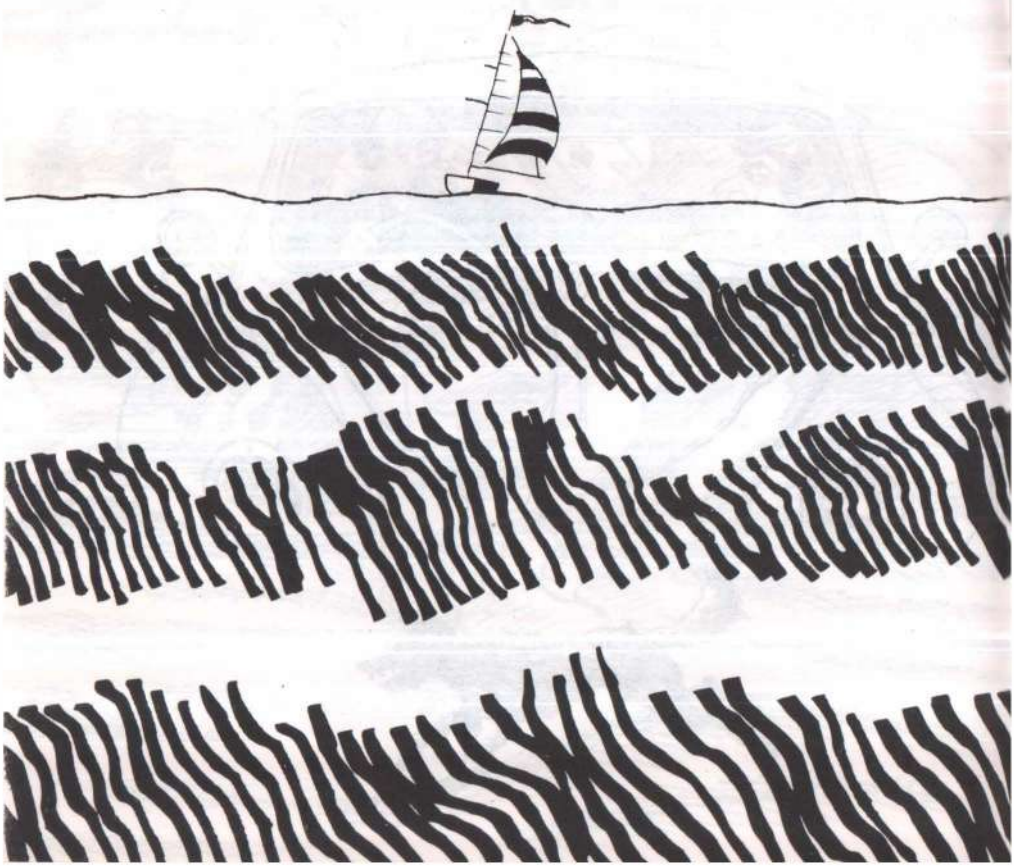

—Dur bir dakika!.. Canım KAVUN çek

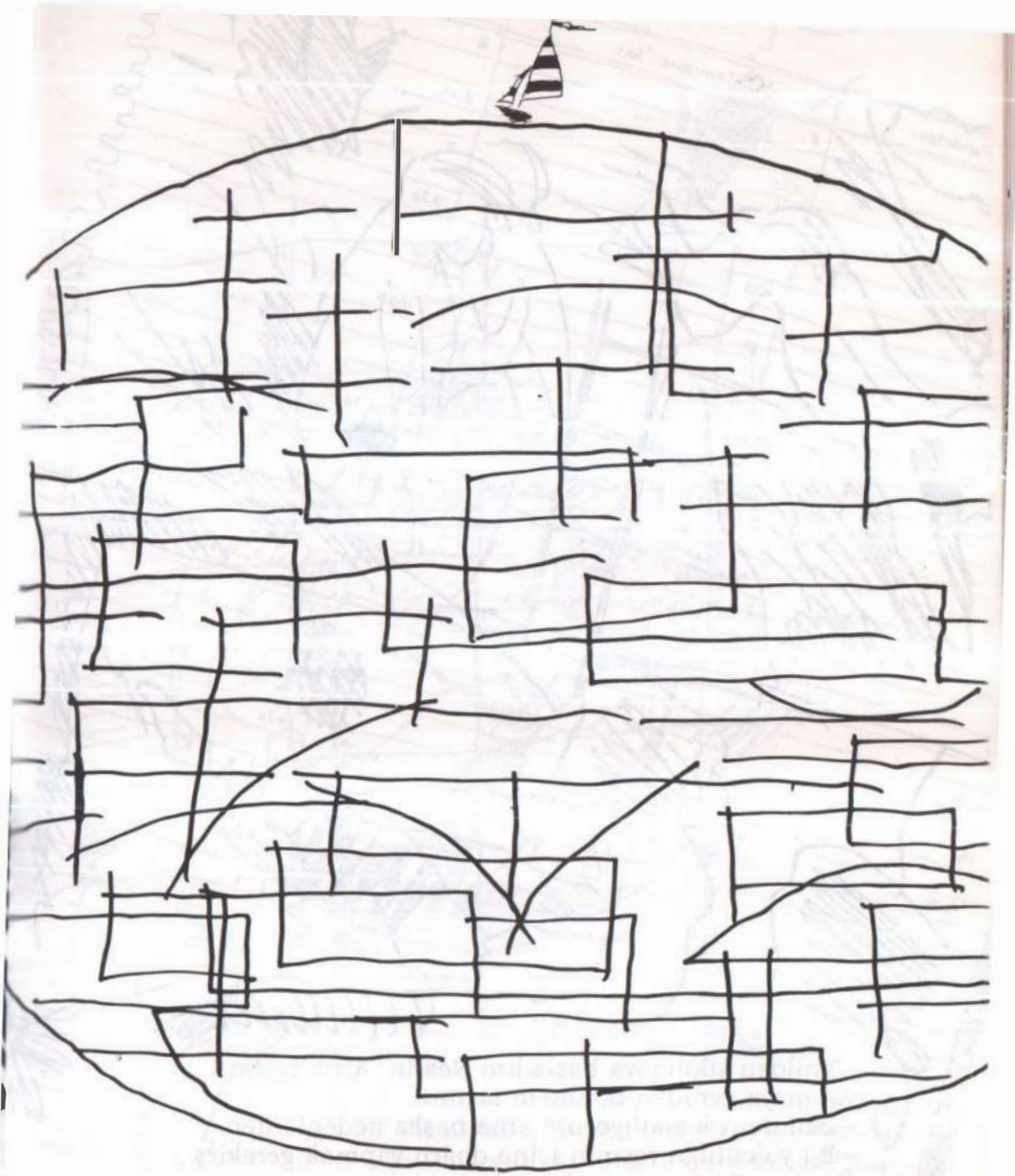
—Muzaffer, hele şu son krizden sonra iyice kötüleşti. Ne zaman kafası atsa beni ölümle tehdit etmeye başladı. İnan, ölüp de gitse şu kadar üzülmem...
—Ölmesi durumunda çok şey değişebilir diye düşünüyorum sevgilim. Resimlerinin değeri epey artabilir. Ben de yazılarımla bu konuda elimden geleni yaparım...

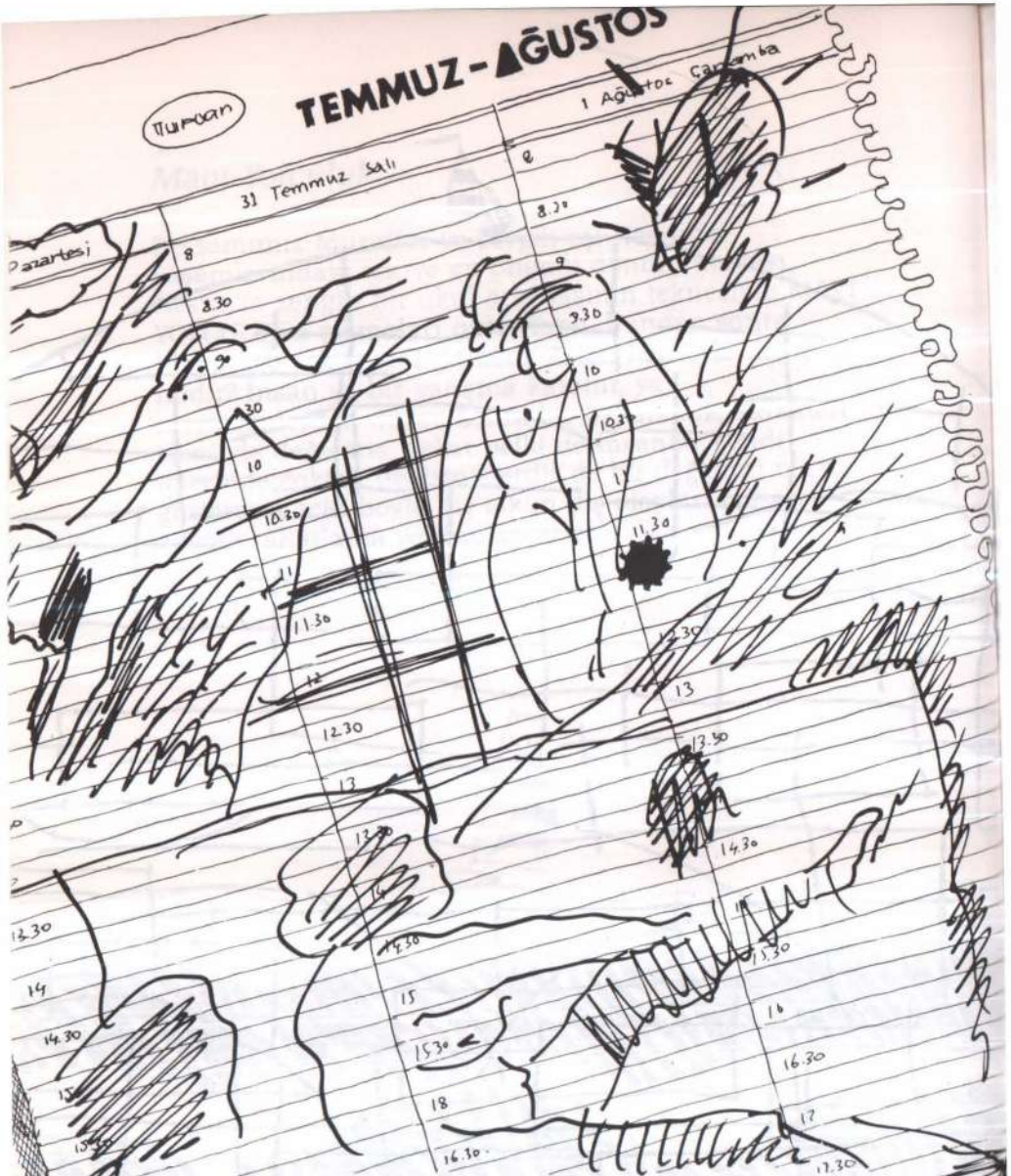
Mavi Yolculuk

Ressamımız Muzaffer ve sevgili eşi Nesrin'in yaşamlarındaki tek ve en önemli dönüm noktası, Nesrin'in zengin bir okul arkadaşının teknesiyle MAVİ YOLCULUK'a çıkmaları oldu. Tabii, bundan sonra hiçbir şey eskisi gibi gitmedi. Zaten hep öyle değil midir? İnsan ya bir yarışma kazanır, ya merdivenlerden düşer. Sonra bir bakarsınız, karakteri tümüyle değişmiş. Fakat belki de insanlar kendi içlerinde çoktan değişmişlerdir de bu değişimi mazur göstermek için böyle bir takım dış olayları bahane ederek rahatlama yolunu seçerler.

—Her şey ne güzel değil mi?
—Evet. Öyle...

—Tatilden sıkılmaya başladım Nesrin. Artık resim yapmaya yeniden dönmem lazım.

—Ben de çok sıkılıyorum ama başka nedenlerden.

—Bu yolculuğu resmin içine doğru yapmak gerekir Nesrin... Şöyle, resmin organizmasıyla içli dışlı olarak, resmin içine gömülerek, onun bir parçası haline gelerek...

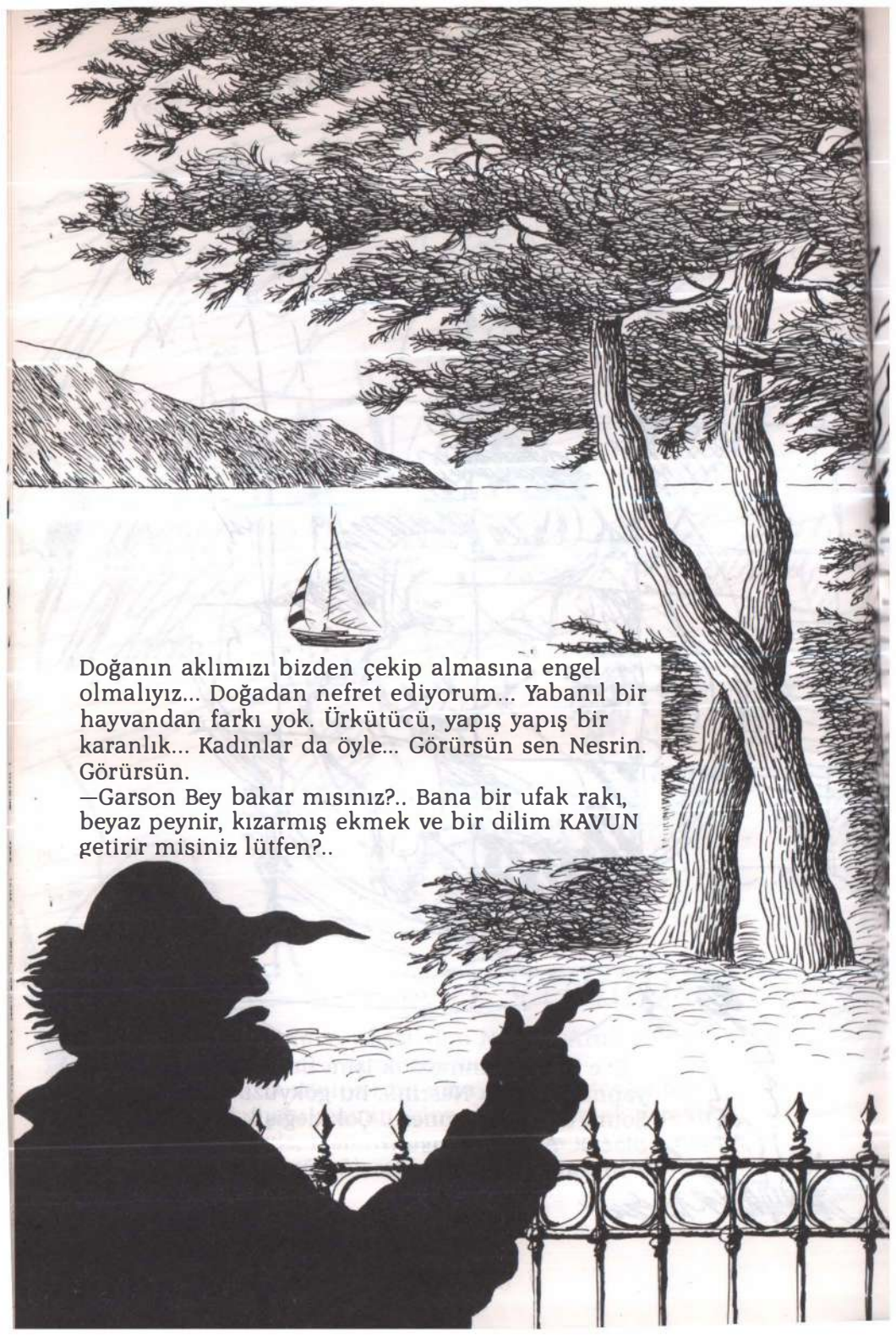
—Ne dedin? Duymadım.

—Yani, demek istiyorum ki...

(Dalga sesleri ve rüzgâr uğultusu)

—Eve döner dönmez ilk işim bu yolculuğun resmini yapmak olacak Nesrin... Bu gökyüzü, bu dalgalar. Sonra o müthiş güneş... Çok değişik bir çalışma olacak. Anlıyor musun?
—Hımmmn...

Doğanın aklımızı bizden çekip almasına engel olmalıyız... Doğadan nefret ediyorum... Yabanıl bir hayvandan farkı yok. Ürkütücü, yapış yapış bir karanlık... Kadınlar da öyle... Görürsün sen Nesrin. Görürsün.

—Garson Bey bakar mısınız?.. Bana bir ufak rakı, beyaz peynir, kızarmış ekmek ve bir dilim KAVUN getirir misiniz lütfen?..

Bu geziye hiç çıkmamalıydım... Kafam daha da karıştı. Nesrin giderek benden uzaklaşıyor. Ortada bir şeyler dönüyor ama tam anlamıyorum. Eskiden de hep böyleydi; Bazı şeylerin sürekli dışında kaldım her nedense Nesrin yaptı bunu; O, tuvali parçalara ayırma numarasıyla, tüm duyarlılığımın içine okudu...

Önemli Bir Konferans

—Sayın konuklar... Resim sanatına ilişkin bütün bu saydığım sorunlar bence şu çok temel, fakat o denli de ihmal edilmiş bir eksiklikten kaynaklanmaktadır; bilgi eksikliği, sevgili izleyiciler, bilgi eksiliği... Üzerine basarak söylemek zorundayım ki, Batı sanatı ve kültürünün dünü ve tabii bugününe ilişkin her kuramsal çalışma, bugünden başlanarak süratle dilimize çevrilmelidir. Örneğin; Bir Adorno, bir Arnheim, bir Benjamin ya da Focault'yu bütün yapıtlarıyla dilimize -tam doğru ve kesintisiz olarak çevirmek gerek. Yoksa öyle mözet özet olmaz. Onu babam da yapar- kazandırılmalıdır. Eğer bu iş kısa sürede yapılmazsa hiç kuşkunuz olmasın, sanat dünyamıza egemen olan bu seviyesiz ve kısır çekişmeler sürer gider. Yani, daha açık ifade etmem gerekirse şunu söyleyeyim ki; yabancıların bizim bir türlü bu işi kıvıramayacağımıza ilişkin önyargıları haklı çıkmış olacak.

Derhal, hiç zaman kaybetmeden üniversitelerde kürsüler kurulsun sayın izleyiciler... Akademisyenlerimiz, araştırma görevlileri, eli kalem tutan ve yabancı dili iyi bilen herkes, herkes bu işte görev alsın... Hocalar zorunlu olarak, adam başına en az üç adet kitap çevirmekle yükümlü olsunlar. Hatta bu çalışmalar doçentlik ve profesörlük derecesi olarak değerlendirilsin.

Eğer bu yapılmazsa sayın konuklar, biliniz ki biz hâlâ Batı sanatını en az otuz beş yıl geriden izlemeye mecbur kalacağız. Çeviri beyler... ÇEVİRİ. Başka türlü sanatın her dalında Batı ile boy ölçüşmemize olanak yoktur...

Resim Üzerine Söyleşirken

Eleştirmen:
—Muzaffer, bak şimdi, ben seni şöyle onbeş-yirmi yıllık bir süredir tanıyorum. Önce en iyi öğrencilerimden biriydin; şimdi ise kafa birlikteliği kurduğum bir ressam arkadaşımsın. Ressam sence nasıl bir insan Muzaffer? Senin deyiminle hâlâ boşta gezer birisi mi?

Muzaffer:
—Şöyle söyleyeyim; Toplumumuzda ressam olmak, gerçek anlamda ressam olmak değil henüz. Canlılık kazanmış bir plastik sanatlar ortamının bulunmasına rağmen, bu hâlâ böyle... Fakat ben, "boşta gezer" lafını pek sevmiyorum. Benjamin'in deyimiyle "flâneur" desek daha doğru olur bence.

—Haklısın tabii. Yani, bütün gün tek başına kentin sokaklarını arşınlayan ve her şeyi dikkatle gözlemleyip, bol bol düşünen biri. Burada "görmek"le "düşünmek" özdeşleşiyor değil mi?

—Mutlaka... Görünümler insanı hem körleştirirler, hem de görmesini bilen için, onu hakikate ulaştıracak izleri barındırırlar içlerinde.

—Yani, şimdi ressam bir tür karanlıkta görebilen adam gibi birşey oluyor. Fakat mağaradan yeni çıktığı için henüz gözleri kamaşıyor değil mi?

—Bu tanımlama ressamı biraz fazla abartmak oluyor galiba. İşini iyi bilen bir marangoz da ellerinde kâinatın sırlarına ilişkin bir şeyler tutuyordur belki...

—Söyleşimizi o yöne kaydırmayalım istersen... Ben burada, konuyu özellikle senin resimlerinle sınırlı tutmak istiyorum. Örneğin en son, Galeri Nevar'da gördüğüm bir çalışman var... "Hayatın Sonrasındaki Kadın" adını taşıyor. Bu resimde -ki, sanırım en son yapıtlarından biri- basbayağı Diyonozik, hatta "ölüm: rahime geri dönüş" gibisinden bir yaklaşım var. Bu konuda neler söyleyeceksin acaba?

—Hayret... O iş söyleyeceğini o kadar çatır çatır söylemiş mi?.. "No comment" diyeceğim ama dilim varmıyor... Tabii, biryerde döndük dolaştık, Nietzsche'ci bir ölümcül orjiye takıldık sonunda... Belki de kaçınılmaz bir şey bu.

—Yani, Yeni Dışavurumculuk, o bir hayli adolesent görünümü altında, öyle ölümcül bir belirtiyi mi gizliyor?

—Tam öyle diyemeyiz belki ama, o da bir akım olarak çağımız koşullarını gözönüne almak zorunda elbette.

—Zaten bazı şeyleri bu akım içinde yer alan sanatçıların giysilerinde de anlamak mümkün. Örneğin eskiden Pop'çular, Soyut'çular genellikle pardösü ve lastik ayakkabıyı tercih ederlerdi. Sizinkilerde ise deri çizmeler, zincirler, küpeler falan var. Belirli bir sapkınlığı mı yansıtıyor bu kılık?..

—Sapkınlık deyip geçmeyelim olur mu?.. Belki de, son aşamada bizi kurtaracak tek şey sapkınlığın ta kendisi olacaktır.

—Cesaretli bir söz bu... Bak, örneğin John Berger, "Francis Bacon ve Walt Disney" adlı yazısında, bu ikisinin sanatının aslında aynı olduğunu ileri sürer ve der ki: "...Her ikisi de toplumların yabancılaşmış ve umutsuz davranışları konusunda önermelerde

bulunur ve her ikisi de değişik yollardan izleyiciyi bu tür bir yaşamı kabul etmeye ikna ederler..." Yani, madem ki her şeyin en kötüsü zaten olmuştur: O halde, söyleyecek fazla bir şey de yoktur.

—Dur bir dakika... Bu daha çok gelişmiş Batı toplumları için geçerli olabilir bence. Benim anladığım Dışavurumculuk daha çocuksu, ama felaket uyanık, zıpır bir karşı çıkış... İçinde gülümseme de var, sevgi de.

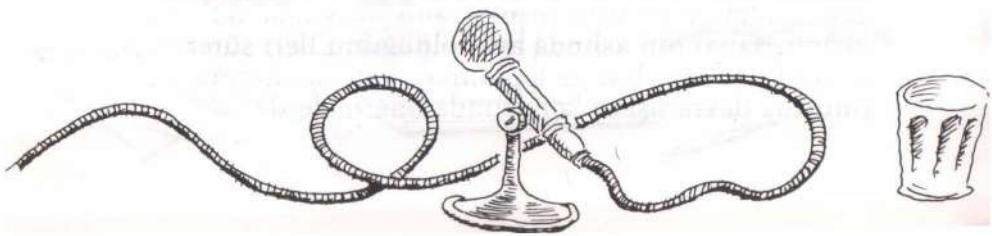
—Olabilir. Fakat yine de bu en kötü şeylere karşı yaklaşım tarzı tehlikeli: Çizgi-filmlerdeki şiddet bu kez resimlerde hiç de komik görünmeyecek bir hale sokulmuş. Ortalık kusmuk,kan ve irin kokuyor. Sence de öyle değil mi?

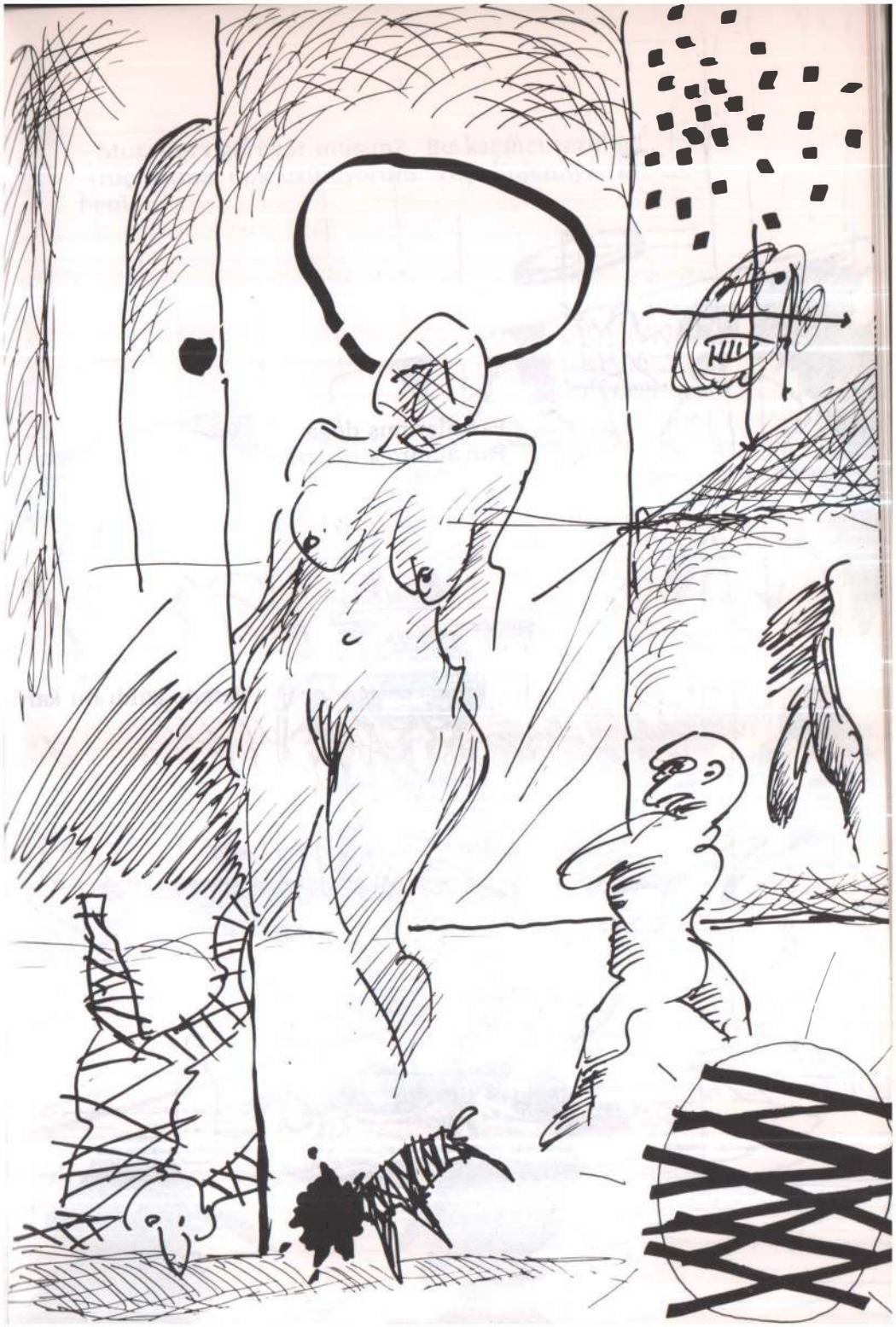
—Yine birbirimize ters düşmeye başladık. Ama lütfen son söz bende kalsın. Cehennemin, her şeyin en kötüsünün taa dibine kadar nüfuz etmedikçe ufukta insan için bir kurtuluş umudu da gözükmüyor bence. Yani, sonraki arınma ve kurtuluş için bu gerekli.

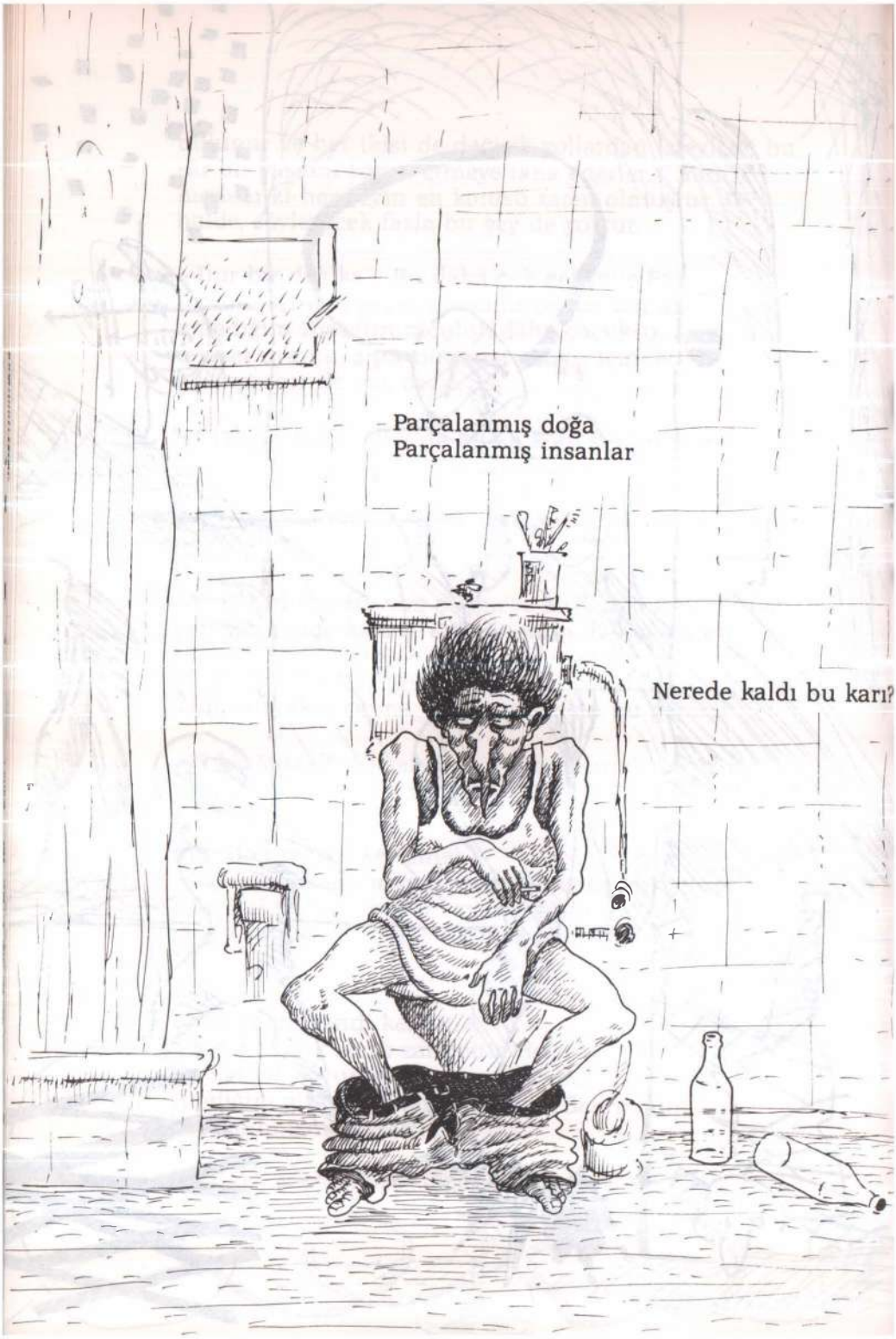
—Pekii Muzaffer. İstersen söyleşiyi burada keselim. Sana çok teşekkür ediyorum.

Muzaffer (kendi kendine):
—Vay namussuz moruk vay!.. Düne kadar benim resmimi sonuna kadar savunacağını söylüyordu, şimdi yaptığı işe bak!.. Aklınca beni rezil edecek. Salak.

Eleştirmen (kendi kendine):
—Kendini çok akıllı zannettin değil mi benim saf çocuğum!.. Oyunun sonuna geliyoruz ve ben seni tam istediğim gibi biçimlendiriyorum. Sen benim başyapıtımsın Muzaffer...

Parçalanmış doğa
Parçalanmış insanlar
Nerede kaldı bu karı?

—Muzaffer'i görüyor musun?.. Bu kaçıncı rezilliği!..
—Hiç sorma. Çok üzülüyorum.. Hiç dinlemiyor ki beni.

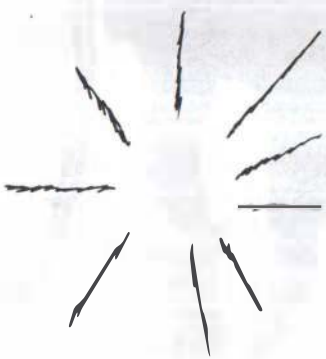

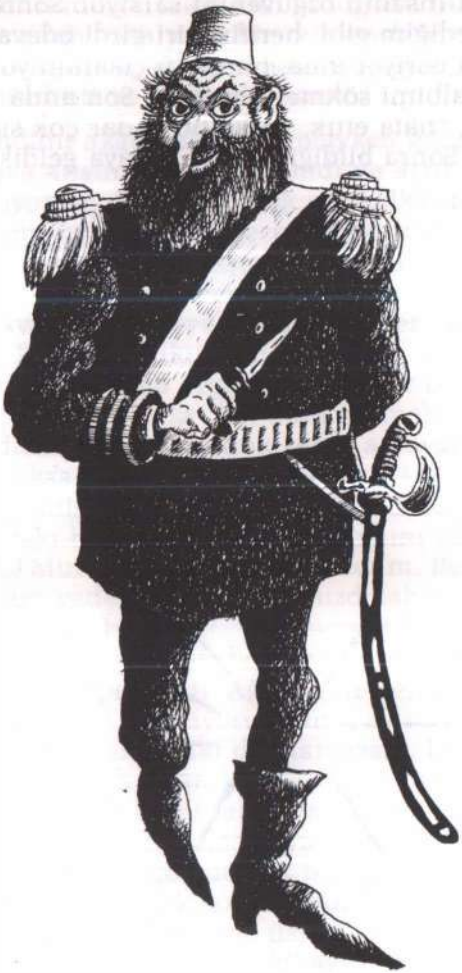
Ressamın Birdenbire Ölümü

—Ben işte o gece öldüm kardeşim... Küt diye gittim. Vakit sabaha karşı mıydı neydi? Sanki birisi (ressamın yakından tanıdığı, fakat kim olduğunu bir türlü çıkartamadığı, orta yaşlı bir zat) sessizce odaya girdi, bana yaklaştı, hiç korkmamamı söyleyerek elleriyle göğsümü deşti ve kalbimi çıkarttı.

Ben kendimi akademide öğrenciyken geceleri çalışmaya alıştırdığım için şimdi de aynı olayı sürdürüyorum. Sabahları çok geç kalkarım, ya da bütün gün uyurum. Bir gece önceki içki durumuna bağlı bir şey. Neyse o akşam, uzun süre sakin sakin çalıştım. Tabii bir taraftan da piize devam. Resim yavaş yavaş yerleşmeye başlamıştı. Ben hemen fark ederim; Kendisini tıkır tıkır oluşturur, şöyle yukarıdan aşağıya doğru. Ama organik bir şeyler isteyen bir resimdi. Onun için kat kat boya sürmek zorunda kalıyordum. İyi ilerliyorduk senin anlayacağın. Nesrin karısı o akşam sinemaya mı nereye, işte öyle bir yerlere gitmiş, daha hâlâ dönmemişti. Neyse, bir de baktım rakı bitmiş. Saatte gece yarısını çoktan geçiyor... Mutfağa gittim, dolabı açtım. Ben genellikle bir iki şişe yedek piiz atarım buzdolabına. Bir de baktım şişeler bomboş!.. "Namussuz karı, bizim şişeleri olduğu gibi lavaboya boşaltmış" diye düşündüm. Tepem attı. Ağzıma ne gelirse söylemeye başladım. Nasıl bağırıyorum ama aklın durur!.. Bu saatten sonra çıkıp rakı da alamazsın, her taraf kapalıdır. "Eyvah, ulan kötü yandık" dedim kendi kendime. "Şimdi uyku falan da tutmaz bizi." Odada bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladım; Bir taraftan da ara sıra resme göz ucuyla bakıyorum... Birden bire "şeyi" fark ettim; Çok çok önemli bir şeyi!.. Resmi, öyle duyumsamadan, öyle üstün körü ve öyle uydurukça yapıyormuşum ki, aklın durur!.. Yani, helal olsun bana! Aslında helal olsun Nesrin Hanım'la eleştirmen beyefendi hazretlerine! O tip pisliklerin tam istediği gibi olmuş... Yıktınız beni ulan! İşte şimdi yıktınız!.. Ne güzel olmuş değil mi? Tam bir Muzaffer işi!.. Bu tür dilenci resimleri yapmaya mahkûm ettiğiniz zavallı Muzaffer... O kadar çok kendime

acıyorum ki yere oturup ağlamaya başladım, hüngür hüngür. Derken feci bir hıçkırık tuttu. Hıçkırıktan nefret ederim. İnsanın özgüvenini sarsıyor. Sonra işte başta da söylediğim gibi, herifin biri girdi odaya. Bir yerden gözüm ısırıyor ama, bir türlü çıkaramıyorum. Gayet sakin kalbimi sökmeye başladı. Son anda "ulan" dedim, "hata ettik. Keşke bu kadar çok sigara içmeseydik"... Sonra bildiğiniz gibi buraya geldik işte.

Nesrin

Evet Nesrin... Bu kadın üzerine neler söylenebilir?

Romanımızdaki tek kadın kahraman. Üstelik olayların da odak noktası. Nesrin'i tam olarak anlatabilmek çok zor. Ancak, bir fikir vermek amacıyla yan sayfadaki resme dikkatle bakmanızı rica ediyorum. Eşref Üren'in bir resmi bu: "Kürklü Kadın"

Bence bu tabloda yer alan kadın figürü kadar Nesrin'i tam anlamıyla yansıtabilecek başka bir imge bulmak olanaksız. Bu resim belirli bir ana fikri çok iyi idare ediyor. Lütfen resme tekrar, dikkatle bakalım: Kırmızı mantolu ve etollü bir kadın bu... Bir elini duvara dayamış, bize bakıyor.

Fakat resimde sanki tuhaf bir gerilim, bir huzursuzluk var; kadının arkasında bulunan duvar öyle bir düzlem üzerinde döşeme ile birleşiyor ki, bu düzlem aynı zamanda, kadının paltosunun alt kenarını oluşturuyor. Bu nedenle kadın ayakları, yerden kesik, boşlukta asılıymış gibi duruyor. Bir elini yandaki duvara belli belirsiz dayamış, öteki eli ise paltosunun cebinde. Avucunda bir anahtar tutuyor olabilir, ya da bir yatıştırıcı kutusu. Asıl etkileyici olan şey ise boynuna doladığı mink etol: (tilki de olabilir) Hem yabanıl bir hayvan tarafından boğazlanıyormuş; hem de o hayvanla, şöyle sevgililer gibi sarmaş dolaş olmuş görünüyor. Yüzünde belirgin bir ifade yok. Resimde sanki bir kararsızlık anı donup kalmış; Kadın odaya yeni girmiş de olabilir; çıkıp gitmek üzere de. Belki de aşağıdakilerden birini söylemeye hazırlanıyordur:

—Hoşçakal Muzaffer... N'apalım. Çok çalıştım ama yürümedi. Gidiyorum. Beni sakın arama olur mu? Umarım yakında ölürsün...

YA DA

—Muzaffer uyan... Benim... Ben geldim; Küçük ve sadık köpeğin Nesrin. N'olur şu içkiden başını bir kaldır da bana bak. Benim... Ben!.. sana döndüm.

YA DA

—Merhaba eleştirmen bey. Nasılsınız Efendim, sizi rahatsız ettim; ben Nesrin. Arkadaşınız Muzaffer'in eşiyim. Sizinle bir noktayı konuşmak için rahatsız ediyorum.

YA DA

—Şimdi gitmem gerekiyor sevgilim, hoşça kal... Lütfen yıkanma olur mu? Bir süre kokum üstünde kalsın. Haa, unutmadan; sakın eve telefon falan edeyim deme. Muzaffer o kadar da aptal değildir.

Üren, Eşref (1897 - ....) Kürklü Kadın (Woman with Fur)
60×50 cm.

"Mezappa ve Kurtlar"

Eleştirmen, "Mezappa ve Kurtlar" söylencesi üzerine çalışıyor ve bu miti kültürel yapımızla ilişkili olacak şekilde yeniden yorumlamaya çalışıyor.

İl traverse d'un vol, sur les ailes de flamme
Tous les champs du possible et les mondes de l'âme,
Boit áu fleuve éternel,
Dans la nuit orageuse ou la nuit étoilée,
Sa chevelure aux crins des comètes mêlée
Flamboie au front du ciel...

Victor Hugo

Ateşten kanatlarıyla
Olasıya ait tüm alanlarla, ruhun dünyalarını
bir kanat darbesiyle aşan
Fırtınalı ya da yıldızlı gecede,
Sonsuzluğun ırmağından içen,
Kuyruklu yıldızlar gibi birbirine karışmış saçları
Gökyüzünün alnında parıldıyan...

Aman ne çeviri, ne çeviri... Fransız'cayı da unutmuşuz. Eskiden olsaydı pat diye çevirirdik. Bunu kim okuyup biraz bir şeyler anlayacak? Hiç kimse. Neyse, belki bir bakıma bu o kadar önemli değil. Oysa ne kadar ilginç bir mit; Dörtnala koşan beyaz bir at var. Böyle insan ayağı basmamış, alabildiğine vahşi bir ormanlık içinde uçup gidiyor ve üstüne de çıplak bir adam sımsıkı bağlanmış, hareket edemiyor. Buradaki at, fiziksel arzuyu simgeliyor aslında. Ata bağlanmış adam ise sanatçı ya da bilim adamı oluyor. Yani bu ben ya da benim gibiler: Okuyan, düşünen ve üreten insanlar. Bu adam tam anlamıyla aklın simgesi. Fakat tümüyle tutsak edilmiş. Elinden bir şey gelmiyor. Doğa dediğimiz, o giz dolu karmaşıklığın içinde, iradesi dışında bir yerlere doğru sürükleniyor ve akıldışının karanlıkları içine doğru çekiliyor. Bu arada bir de ortaya, ona saldıran canavarlar çıkıyor. Bu, düşünen insana verilebilecek en büyük ceza: Düşünce bedensel istekler ve delilikle cezalandırılıyor. İsteklerimize, aklımıza egemen olamıyoruz. Örneğin, artık ben doğru dürüst bir şey düşünemez olduysam, bunun nedeni Nesrin'le olan ilişkimdir. İşte, bu da benim cezam: Nesrin...

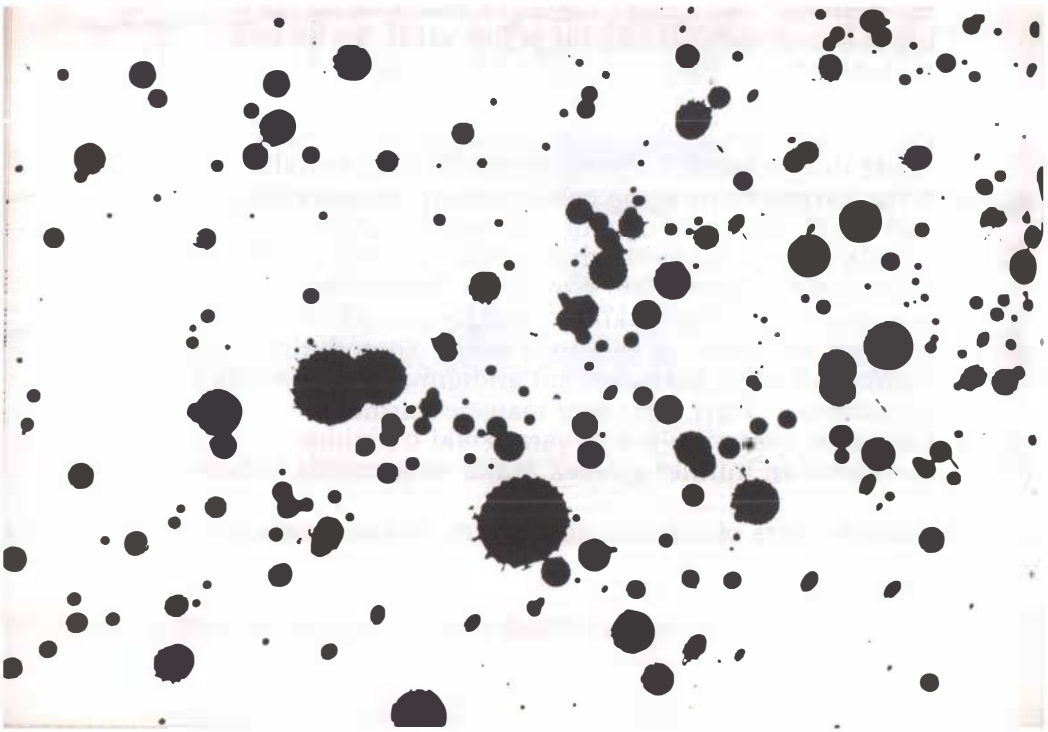

—Dur bir dakika!.. Canım KAVUN çekti.

Sanık (Devamla)

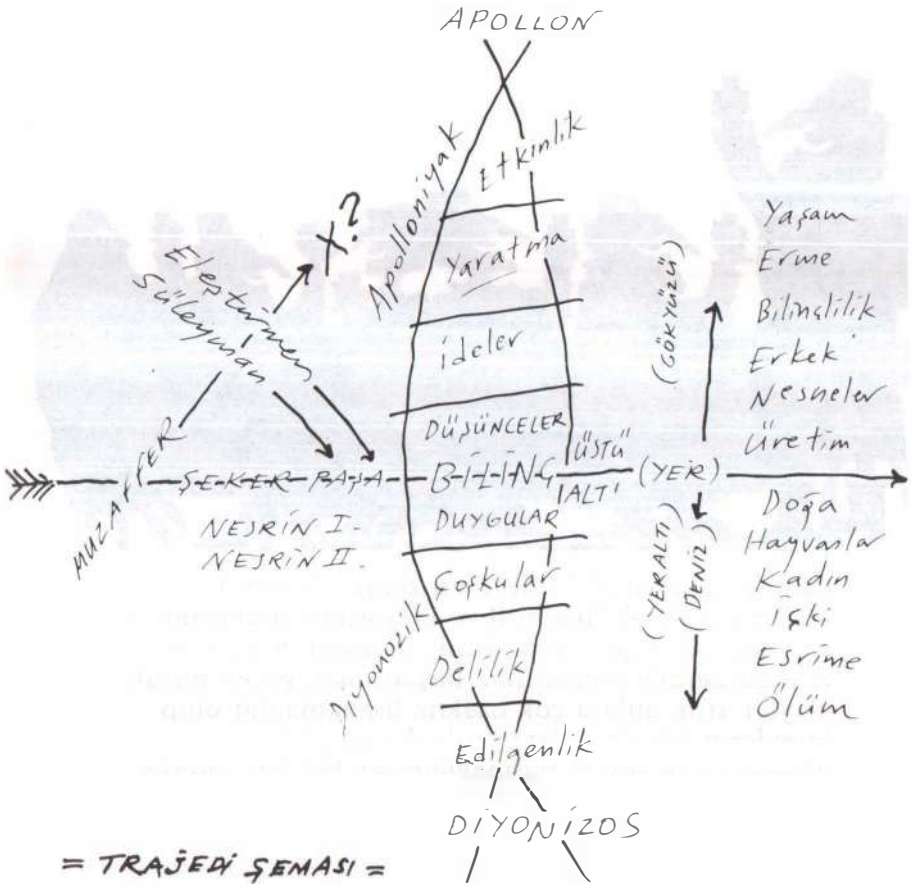
Sanık (devamla):
—O akşam Nesrin'lerin evine gittim. Muzaffer'in cenazesini kaldırdığımız günün gecesiydi. Muzaffer'den en hafif deyimiyle, nefret etmeme rağmen, cenazesinde sürekli ağladım. Hatta bir ara, kendimi tutamayarak, mezarın içine bile girmeye çalıştım. Ama engellediler. Haa, az kalsın unutuyordum. Nesrin orospusu hiç utanmadan, bir de Muzaffer'in cenaze namazına katılmaya kalktı. Hoca da kolundan tuttuğu gibi, onu cami avlusunun dışına attı. Görülecek bir manzaraydı doğrusu. Çok komikti. Neyse, aynı gece, arkadaşlarla Yorgo'nun meyhanesinde buluştuk ve Muzaffer'in anısına kadeh kaldırdık. Ben,biraz çok içmişim herhalde. Arabaya atlayıp Nesrin'e gittim. Onunla son kez konuşup, ilişkimizi kesin olarak bitirmek istiyordum. Bütün yalvarmalarıma rağmen, kapıyı açmadı ve bana küfür etti. Ben de kapıyı kırarak içeri girmek zorunda kaldım. Boynuma sarıldı ve ağlamaya başladı. Derken, her nedense rakı içmeye koyulduk. Yanında da böyle, beyaz peynir, KAVUN gibi bir şeyler vardı. Sevişirken, birden kendimi Nesrin'in üzerine bağlanmış durumda, vahşi bir doğanın içinde, dörtnala gidiyormuş gibi hissettim. Bir takım yaratıklar da bu arada durmaksızın bana saldırıyordu. Gitgide daha fazla, karanlıkların içine çekiliyordum. Nesrin sanki hiçbir şey olmuyormuş gibi, her zamanki şımarık haliyle, kıkır kıkır gülüp duruyordu. Aniden, bir de canının KAVUN çektiğini söyleyince, beynimden vurulmuşa döndüm. Aklımın dağılıp gitmesini önleyen, son sınır da kalkmıştı sanki. Komodinin üstünde, KAVUN kesmekte kullandığımız bıçağı aldım ve altımdaki kıpır kıpır şeye rastgele vurmaya başladım. Kısa süre sonra, yaratıktaki o akıldışı kıvranmalar, iniltiler giderek azaldı ve sonunda bitti. Birden sakinleştiğimi, uzun, çok uzun bir uykuya dalmak üzere olduğumu düşündüm. Rahatlamıştım.

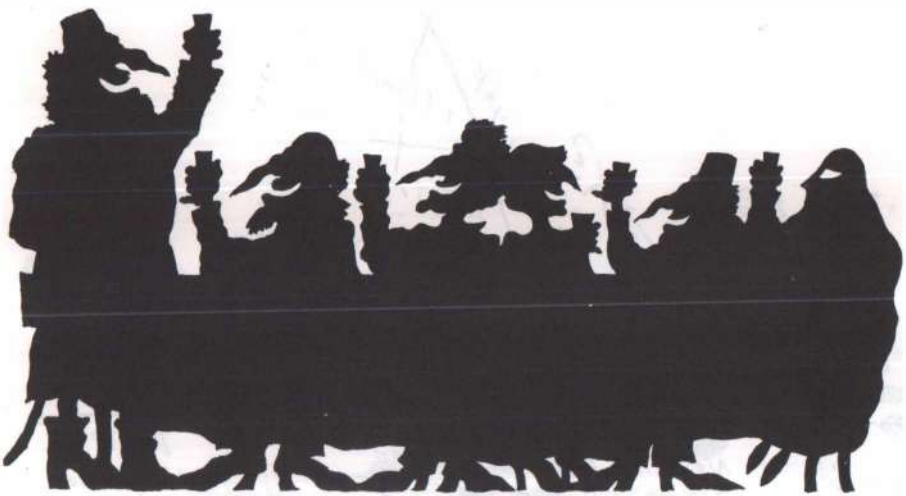
Trajedi Üzerine

Trajedilerin nedense hep ölümle bittiği doğrudur. Ortada mutlaka işlenmiş feci bir suç vardır ve trajedi kahramanları bu suçun bedelini eninde sonunda acı bir şekilde öderler. Oysa belki de asıl suçu kahramanlardan çok, onları yönlendiren KAVRAMLARDA aramak daha doğru olacaktır.

Öyleyse şunu diyebilir miyiz?: Gerçekten trajik olan şeyler KAVRAMLAR'dır. Biz, salt onları düşünmekle bile, farkında olmadan kendimizi trajedinin tam ortasına yerleştirmiş olmaktayız.

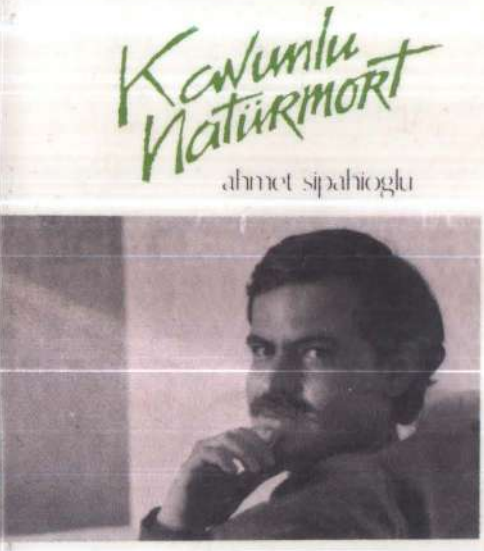
Başka Bir Dünyada Bulunan Huzur

Kahramanlarımız;(*) Süleyman Zeyyat, Nesrin I, Muzaffer Görsel, Nesrin II ve Eleştirmen aralarında sözleşip, bir akşam yemeğinde biraraya gelirler ve eski günlerden konuşurlar. Başlarından geçen bütün olaylar artık onlara çok uzaktır. Bir zamanlar olup bitenlerin, bir de onlara bu kadar acı çektirmiş olmasını çok komik bulmaktadırlar. Bol bol gülerler ve YAŞAM'ın şerefine kadeh tokuştururlar.

(*) Ve, tabii Şeker Paşa...

Kimi iletişim uzmanlarına göre çağımız **"görsel-işitsel"** çağı. Bu saptama -örtük bir biçimde bile olsa- **"yazı"**nın eskimeye başladığını savlıyor. Yüzyıllardır insanı en iyi ifade eden araçlardan olan **"yazı"** artık günümüz insanına yetmiyor mu? Ya da daha az karmaşık olan araçlar yeterli olmaya mı başladı? **"Kavunlu Natürmort"** bir boyutuyla bu belirsizliğin ürünü... A.Sipahioğlu bu belirsizliğin kendindeki kırılmasını şöyle tanımlıyor: **"Uzun bir süredir öykü yazıyorum. Nedense onları hep yazılı-resimli düşünüyorum. Benim için ikisi de aynı şey. Gerçeklik dediğimiz şey günümüzde büyük ölçüde karikatürleşmekte. Abartılı jestler, mimikler, hızlı hareketler, çığlık ve gürültülerden oluşan bir dünyada yaşıyoruz. Yani, çizgi-filmin kendine özgü evreni ete ve kemiğe bürünüyor gibi..."**

Resmin ve ressamın sorunlarını Doğu-Batı kültürlerinin çatışması çerçevesinde; çizginin yetmediği yerde yazıya, yazının yetmediği yerde çizgiye başvurarak farklı bir üslubu deneyen bu kitap ülkemizde türünün ilk örneği... Üstelik çok da eğlenceli...

"Dur bir dakika. Canım KAVUN çekti!.."